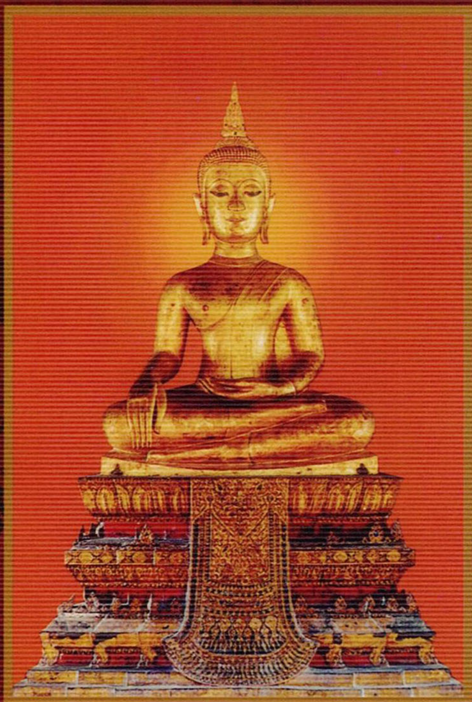

พระอินทร์แปลง

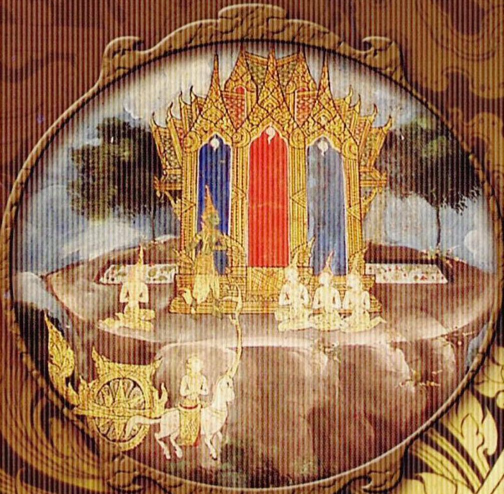
วัดเสนาสนาราม อยุธยา ประเทศไทย

บทสวดบูชาพระอินทร์แปลง

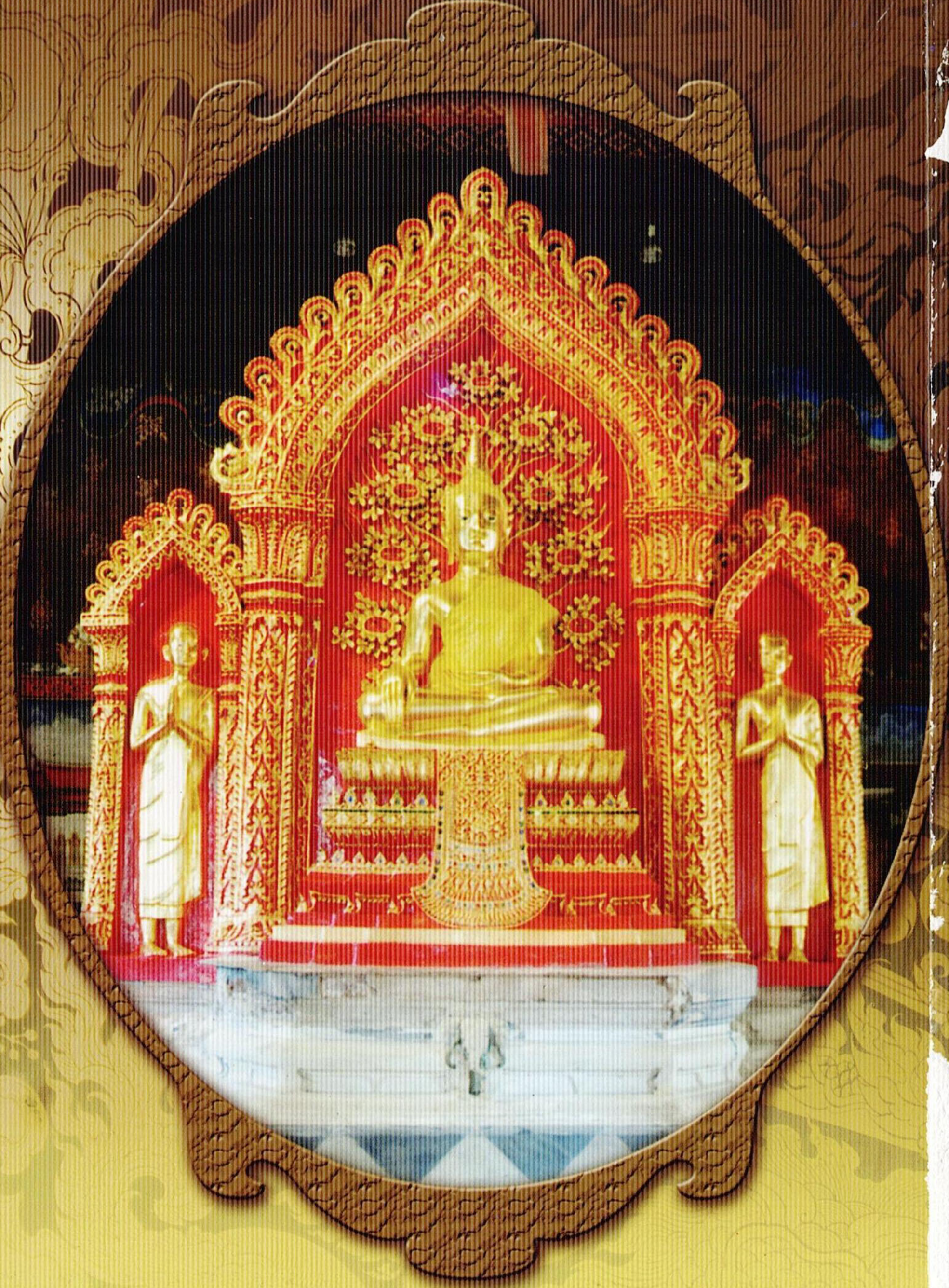
(นะโม ๓ จบ)

อินทะกะระณะพุทธัง อะหัง วันทามิ สัพพะโส
นะโมพุทธายะ นะมามิ สิระสา อะหัง
อินทะกะระณะพุทธัง อะหัง วันทามิ สัพพะทา
อินทะกะระณะพุทธานุภาเวนะ สะทา โสตถี ภะวันตุ เม

เรื่องราวของพระอินทร์ในวิหาร

ภาพพระอินทร์แปลง ใหม่

พระอินทร์แปลง

วัดเสนาสนาราม พระนครศรีอยุธยา

รวบรวมและเรียบเรียงโดย

พระมหาทองสา นาถวีริโย

ชื่อหนังสือ **พระอินทร์แปลง**

ISBN 978-974-433-178-6

ชื่อผู้แต่ง **พระมหาทองสา นาถวิริโย**

จำนวนหน้า ๖๐ หน้า

ราคา แจกฟรี เป็นธรรมทาน

ปีที่พิมพ์ มกราคม ๒๕๕๔ จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

วัตถุประสงค์ เพื่อการเผยแผ่ และการท่องเที่ยว

เพื่อให้เกิดศรัทธาและเข้าใจธรรม

เพื่อให้เกิดความรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์

เพื่อให้เห็นคุณค่าของศาสนาและถาวรวัตถุ

ที่ปรึกษา **พระราชเมธากรกวี**

เจ้าอาวาสวัดเสนาสนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โทร. ๐๓๕-๒๕๒-๙๓๙, ๐๘๑-๔๒๔-๖๕๙๙

พระวินัยเวที

เจ้าคณะตำบลหัวรอ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเสนาสนาราม

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โทร. ๐๓๕-๒๕๑-๕๑๘, ๐๘๗-๑๖๖-๖๘๗๘

พิสูจน์อักษร พระปลัดทวีชัย ชยวุฑฺโฒ

วัดเสนาสนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นางสาวณัฐกานต์ ช้างงาม

พิมพ์ที่ วรศิลป์การพิมพ์ 89 (แดง)

๑๘ ถนนอ่างทอง-สิงห์บุรี ตำบลตลาดหลวง

อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง

โทร. ๐๓๕-๖๑๑-๗๕๑

ขออนุโมทนาแด่ท่านที่สนับสนุนและร่วมสมทบค่าจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนขอถวายหนังสือเล่มนี้เป็นรัตนบูชา และถวายเป็นอาจาริยบูชา ต่อพระอารามแห่งนี้สืบไป

คำปรารภ

ด้วยวัดเสนาสนาราม เป็นวัดที่มีศาสนสถานสำคัญมากมาย เช่น พระอุโบสถ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา หน้าบันพระอุโบสถและด้านหลังเป็นไม้แกะสลักปิดทองประดับกระจกรูปช้างเอราวัณ ขนาบด้วยฉัตร เหนือช้างเอราวัณมีพระมหามงกุฎ ภายในพระอุโบสถมีพระสัมพุทธมุนีเป็นพระประธาน และมีภาพจิตรกรรมฝาผนังว่าด้วยพระราชพิธี ๑๒ เดือน วาดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕

นอกเหนือจากพระอุโบสถแล้ว ยังมีพระพุทธสีหไสยาสน์ (พระนอน) และพระอินทร์แปลง ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของวัด ในพระวิหารยังมีภาพวาดดอกสาละ มีประวัติพระอินทร์ และภาพวาดวัดเสนาสนารามเมื่อครั้งฉลองพระอารามครบ ๑๐๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๔๐๖

ในการพิมพ์หนังสือครั้งนี้ ได้มอบให้พระมหาทองสา นาถวิริโย เจ้าหน้าที่ดูแลวิหารพระอินทร์แปลง ได้ศึกษาค้นคว้าประวัติพระอินทร์แปลงและหลักธรรมในพระวิหารออกมาพิมพ์เผยแผ่แก่สาธุชนผู้มาเยือน เพื่อจะได้เป็นความรู้น้อมนำไปประพฤติปฏิบัติสืบต่อไป

ขออนุโมทนากับท่านพระมหาทองสา ที่ได้นำประวัติพระอินทร์แปลงและหลักธรรมภายในพระวิหารมาพิมพ์เผยแผ่ ให้กับพุทธศาสนิกชนให้ได้รับรู้มากขึ้น ขออำนาจพระอินทร์แปลง จงปกป้องคุ้มครอง ส่งเสริมเพิ่มเติมบุญกุศลแก่ผู้มาเยือน ขอให้ท่านประสบพบกับความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งมาดปรารถนาทุกประการ เทอญ

(พระราชเมธากรกวี)

เจ้าอาวาสวัดเสนาสนารามราชวรวิหาร

คำนำ

วัดในทางพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งแห่งการเรียนรู้ทั้งในแง่วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม มัณฑนศิลป์ ตลอดทั้งพุทธศิลป์ เนื้อหาหลักธรรมมีอยู่มากมาย อยู่ที่ว่าผู้นั้นจะเข้าไปศึกษาค้นคว้าเรื่องอะไร

ผู้เขียนได้ศึกษาทั้งประวัติศาสตร์ทั้งของไทยและลาว จากตำราหรือเอกสารต่างๆ เท่าที่มีอยู่ในประเทศไทยและลาว เพื่อศึกษาค้นคิดประวัติของพระอินทร์แปลงให้สมบูรณ์ขึ้น เนื่องจากหลักฐานที่มีอยู่ของวัดไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ทราบแต่เพียงว่า เป็นพระที่นำมาจากลาว ผู้เขียนได้รับความอนุเคราะห์จาก รศ.วนิดา เอกแสงศรี ที่ให้ความสะดวกไปศึกษาค้นคว้าในลาว ตลอดทั้งเอกสารต่างๆ ที่รวบรวมส่งมาให้ศึกษา

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ที่มีความเคารพศรัทธาในองค์พระอินทร์แปลง ผู้เขียนได้นำหลักธรรมในพระไตรปิฎกที่มีความเกี่ยวกับเทวดา ซึ่งน่าจะเกี่ยวกับการสวดมนต์ไหว้พระอินทร์แปลงมาลงไว้ นอกจากท่านจะได้ทราบประวัติศาสตร์แล้วท่านยังจะได้รู้เรื่องของหลักธรรมคำสั่งสอนเกี่ยวกับเทวดาและหลักการสวดมนต์ไหว้พระอีกด้วย

หนังสือเล่มนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเกิดความรู้และประโยชน์กับท่านทั้งหลาย หรือถ้าหากว่าท่านทั้งหลายเห็นว่า หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ ก็เชิญนำไปพิมพ์แจกเถิด ผู้เขียนไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการพิมพ์ หรือจะบริจาคได้กับผู้เขียนโดยตรงเลยก็ได้ จะได้รวบรวมไว้พิมพ์แจกเป็นธรรมทานในคราวต่อไป

พระมหาทองสา นาถวิริโย

เจ้าหน้าที่ดูแลวิหารพระอินทร์แปลง

โทร. ๐๘๑-๘๕๑-๘๖๒๒

๐๘๐-๑๙๐-๒๕๑๑

สารบัญ

บทที่ ๑
ประวัติล้านช้าง

พงศาวดารลาวบันทึกว่า ในสมัยปลายพุทธกาลราวประมาณ ๑๐ ปี พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระมหากัสสปเถระ และพระอานนท์เถระ ตลอดทั้งพระภิกษุ ๕๐๐ รูป ได้เสด็จมายังแคว้นบุรีจัน (ลาวเรียกเบ็งจาน) และได้ประทับหยุดอยู่ที่แคบ หนองคันแทเสื้อน้ำ อันเป็นที่ตั้งของเมืองเวียง-จันทน์ในปัจจุบัน พญาศรีโคตร ผู้ครอบครองแคว้นบุรีจัน ทรงทราบข่าวการเสด็จมาของพระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระสงฆ์สาวก จึงอาราธนาให้เข้าไปรับบาตรและฉันภัตตาหารในพระนคร เมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัม-พุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์สาวกทำภัตตกิจเสร็จแล้ว พญาศรีโคตรได้ทรงรับบาตรตามส่งเสด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า จนถึงดอยกัมปคิรี หรือภูกำพร้า อันเป็นที่ตั้งพระธาตุพนมในปัจจุบัน พญาศรีโคตรได้ทรงกราบลงแทบบาทมูลของพระบรมศาสดา ทรงตั้งความปรารถนาไว้เฉพาะพระพักตร์ว่าอยากจะเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาล พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า ต่อแต่นี้ไปอีกชาติ พระองค์จะได้ไปเกิดที่เมืองร้อยเอ็ดประตูทรงพระนามว่า สุริย-กุมาร และต่อจากนั้นไปอีกชาติก็จะได้ไปเกิดเป็นพญาสุมิตตธรรมราชา เมือง

มรุกขนคร และจะได้มาสร้างที่เก็บอุรังคธาตุแห่งเราที่ภูกำพร้านี้ ต่อจากนั้นก็จะได้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอริยเมตไตรย ขอพระองค์จงตั้งความปรารถนากับพระองค์นั้นเถิด แล้วความปรารถนาของพระองค์ก็จะสำเร็จ

ต่อจากนั้นพระองค์ก็ทรงแสดงธรรมโปรดพญาศรีโคตร และตรัสพยากรณ์อีกว่าที่ดอยนันทกังรีนี้ (คือหลวงพระบางในปัจจุบัน) จะมีฤษีตนหนึ่งมีฤทธิ์มาก มาสร้างเมืองขึ้นในที่นี้ จากนั้นพระพุทธองค์ก็เสด็จไปยังหนองหานหลวง (สกลนคร) ทรงแสดงธรรมโปรดพญาสุวรรณภังคารผู้ครองเมืองหนองหานหลวง และได้ประทับรอยพระพุทธบาทไว้ที่นั้นแล้วเสด็จไปยังภูกูเวียน (ภูพานเขตจังหวัดอุดรธานี) ทรงรับสั่งกับพระมหากัสสปเถระว่า เมื่อเราตถาคตปรินิพพานแล้ว ให้นำเอาอุรังคธาตุแห่งเรามาประดิษฐานไว้ ณ ภูกำพร้านี้ และแล้วพระพุทธองค์ก็เสด็จมายังดอยนันทกังรีอีก และได้ประทับรอยพระพุทธบาทไว้ที่นั้น และตรัสพยากรณ์อีกว่าเวียงคันแทเสื้อน้ำนี้ (เวียงจันทน์สมัยพระเจ้าอโศก) ภายหลังจะเสื่อมสูญไป จะมีพญาตนหนึ่งมีความเลื่อมใสในเรามาก (พระเจ้าฟ้างุ้ม) จะมาทำนุบำรุงศาสนาแห่งเรา ต่อจากนั้นอีกระยะหนึ่งจะมีเทวดาที่มีฤทธิ์มากมาเนรมิตกายแห่งเราไว้ในที่นี้ (สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นพระอินทร์แปลง) นอกจากนั้นเมืองนี้ก็จะเสื่อมสูญไปอีก ต่อจากนั้นศาสนาแห่งเราก็จะกลับมาเจริญในที่นี้สืบไป

พญาศรีโคตรเป็นกษัตริย์ที่มาจากสามัญชน สืบเนื่องมาจากพญาที่ครองเมืองบุรีจัน (เบ็งจาน) ถูกฝูงช้างมารบกวน ทำลายข้าวของ พืชสวนไร่นาทุกวัน ตลอดทั้งทำลายบ้านเรือนผู้คน ประชาชนไม่สามารถที่จะสู้รบกับช้างเหล่านั้นได้ เนื่องจากช้างนั้นมีมากมายล้นเหลือ ยากที่จะปราบปรามให้หมดสิ้นได้ พญาผู้ครองเมืองไม่สามารถจะทนเห็นความเสียหาย

ตลอดทั้งประชาชนที่ถูกช้างทำร้ายในครั้งนี้ได้ จึงป่าวประกาศไปทั่วทุกสารทิศว่า ใครมีปัญญาสามารถปราบปรามช้างเหล่านี้ได้ จะให้เป็นพญาครองเมืองสืบไป

ท้าวศรีโคตรเป็นชายหนุ่มที่มีสติปัญญามีวิทยาอาคมมากมาย มีอาวุธประจำกายคือ ตระบอง เมื่อทราบเช่นนั้น ก็รับอาสาที่จะปราบช้างให้พญาที่ครองเมือง และแล้วท้าวศรีโคตรก็สามารถปราบช้างเหล่านั้นให้ย่อยยับไปภายในเวลาเจ็ดวัน เหล่าช้างที่ล้มตายไปนั้นชาวเมืองนับได้ล้านตัว จึงเป็นที่มาของคำว่า **ล้านช้าง** ในเวลาต่อมา เมื่อท้าวศรีโคตรปราบปรามช้างเหล่านั้นได้แล้ว ท้าวศรีโคตรก็ยังนำพญาช้างเผือกและช้างอีกหลายเชือกมาไว้ในพระนคร และยังนำช้างอื่นๆ มาเป็นบริวารอีกมากมาย และท้าวเธอก็ยังมีช้างเป็นกำลังเป็นบริวารอีกเช่นกัน กาลต่อมาท้าวเธอก็ได้อภิเษกขึ้นเป็นพญา ครองเมืองบุรีจัน จนได้รับความอุดมสมบูรณ์ จนเป็นที่กล่าวขานว่า **ศรีโคตรสมบูรณ์** และเรียกกันต่อมาว่า **ศรีโคตรบูร** บางตำราก็เรียกว่า ศรีสัตนาคนหุต (คำว่า นหุต นั้น เป็นภาษาบาลีมีค่ามากกว่า ล้าน)

พญาศรีโคตร เป็นผู้มีโอกาสถือบาตรของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในระยะเวลาอันใกล้เคียงกับพุทธปรินิพพาน หลังจากนั้นพระองค์ได้สิ้นพระชนม์ ได้ไปเกิดเป็นพระราชโอรสของเจ้าเมืองสาเกตุ ทรงพระนามว่าสุริยกุมาร ส่วนเมืองศรีโคตรนั้น พญานันทเสน น้องชายขึ้นสืบราชสมบัติต่อมา

ส่วนเมืองสาเกตุนั้น ยังมีพญาองค์หนึ่งทรงพระนามว่า **ศรีอมร** พระองค์ทรงเป็นเพื่อนเล่นด้วยกันกับพญา**โยธิกา** แห่งเมืองกุรุนทะ ทั้งสองพระองค์รักกันมาก เมื่อขึ้นครองราชย์จึงพยายามรวมเมืองทั้งสอง

เข้าด้วยกันโดยตั้งชื่อว่า **ศรีอโยธยา** ตามชื่อของพญาทั้งสอง ภายหลังทั้งสองพระองค์ทรงเบื่อหน่ายทางโลก จึงชวนกันออกบวชเป็นชีปะขาวมีฤทธิ์มาก ทิ้งเมืองศรีอโยธยาไปบำเพ็ญตบะอยู่ในป่า (ในสมุดข่อยของลาวว่าไปอยู่ที่ป่าหิมพานต์)

ส่วนสุริยกุมารผู้เป็นบุตรของพญาศรีอมร ได้รับการอภิเษกเป็นพญาครอบครองเมืองศรีอโยธยาในเวลาต่อมา อีกตำราหนึ่งบอกว่า เมื่อสุริยกุมารมีอายุได้ ๑๖ พรรษา ได้มีบุญญาธิการมากมาย สามารถนำทัพไปปราบเมืองน้อยใหญ่ได้ถึง ๑๐๑ เมือง ชาวเมืองบ้างก็เรียกนามใหม่ของเมืองสาเกตุหรือศรีอโยธยาว่า **เมืองร้อยเอ็ดประตู** และเมื่อพระองค์มีอายุได้ ๑๘ พรรษา จึงได้รับการถวายสมัญญาใหม่ว่า ***พญาวงศาธรรมิกราชาธิราช***

หลังพุทธปรินิพพาน ๘ ปี พระมหากัสสปเถระ พร้อมด้วยพระอรหันต์ ๕๐๐ ได้นำพระอุรังคธาตุมาสู่แหลมทอง ผ่านมายังหนองหานหลวง อันมีพญาสุวรรณภังคาร เป็นเจ้าเมือง และผ่านหนองหานน้อย อันมีพญาคำแดงปกครอง และพญาทั้งสองพระองค์ก็ได้ถวายการต้อนรับเป็นอย่างดี ประชาชนทั้งหลายเมื่อทราบข่าวการนำอุรังคธาตุมา ต่างก็มีความประสงค์จะเก็บไว้บูชาในกลุ่มชนของตนเอง ในระยะนั้นประชาชนแยกออกเป็นสองกลุ่ม คือแบ่งออกเป็นกลุ่มของสตรีและกลุ่มบุรุษ ชนทั้งสองกลุ่มนั้นแข่งกันสร้างเจดีย์เพื่อจะบรรจุอุรังคธาตุ กลุ่มบุรุษสร้างพระธาตุภูเพ็ก (สกลนคร) กลุ่มสตรีสร้างพระธาตุแจงแวง (สกลนคร) ในตำราบอกว่า สตรีใช้กลมารยาเอาชนะบุรุษไปได้ และสร้างเสร็จก่อน แต่พระมหากัสสปะไม่บรรจุอุรังคธาตุไว้ด้วยพระพุทธเจ้าไม่เคยรับสั่งไว้ คงแบ่งให้แต่พระอังคารธาตุ

(ขี้เถ้า) บางส่วนบรรจุไว้ในเจดีย์ทั้งสอง พระมหากัสสปะพร้อมด้วยพระภิกษุ ๕๐๐ อันมีพญาสุวรรณภังคาร เมืองหนองหานหลวงและพญาคำแดงเมืองหนองหานน้อย ได้ถวายการอุปถัมภ์ ต่อจากนั้นได้เดินทางมายังเมืองศรีโคตรอีกครั้ง เพื่อตรวจดูสถานที่จะประดิษฐานอุรังคธาตุ

ในขณะนั้น พญาจุหนีพรมทัต แห่งเมืองจุหนี และพญาอินทปัตฐ แห่งเมืองอินทปัตฐ ทรงทราบข่าวจึงเสด็จมาช่วยกันก่ออุบมง เพื่อเก็บพระอุรัง-คธาตุ ครั้งนั้น พระอุรังคธาตุได้ทำปาฏิหาริย์ (ทำปาฏิหาริย์อย่างไรตำรามิได้ระบุไว้) ทำให้พระมหากัสสปเถระทราบว่า ไม่ต้องการจะให้มีการฐาปนา (คำนี้ทำให้ผู้เขียนเข้าใจเอาเองว่า การสร้างครั้งนั้น ประชาชนคงเข้าไปดูใกล้ๆ ได้) เหตุจากพระองค์มิได้ตรัสไว้ว่าจะให้มีการฐาปนาในครั้งนี้ พญาทั้ง ๕ (พญานันทเสน พญาสุวรรณภังคาร พญาคำแดง พญาจุหนีพรหมทัต พญาอินทปัตฐ) จึงเพียงประดิษฐานอุรังคธาตุไว้ และพญาทั้งห้านั้นก็ได้ปรารถนาขอสำเร็จพระอรหันต์ในอนาคตกาล เมื่อพญาทั้งห้าได้เสด็จกลับเมืองของตนแล้ว พระวิษณุกรรมได้มาแกะสลักลายอุบมง เทวดาทั้งหลายได้มาประชุมบูชาพระอุรังคธาตุ และกำหนดหน้าที่กันเพื่อมาเฝ้าดูแลอุรังคธาตุตลอดมา

ภายหลังพุทธปรินิพพาน เมืองหนองหานหลวง (สกลนคร) และหนองหานน้อย (อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี) พญาผู้ครองเมืองทั้งสองที่เป็นพี่น้องกัน ได้เสด็จสวรรคตไปเกิดเป็นลูกแฝดของพญาอินทปัตฐ มีพระนามว่า มหารัตนกุมาร และจุลรัตนกุมาร เมื่อเจ้าเมืองหนองหานหลวงและหนองหานน้อย สวรรคตในปีนั้น เมืองทั้งสองเกิดแผ่นดินยุบตัวขนาดใหญ่ ทำให้ชาวเมืองทั้งสองเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก (ชาวพื้นเมืองทาง

ภาคอีสานเชื่อว่าเป็นฤทธิ์ของพญานาค ในส่วนนักธรณีวิทยาชาวตะวันตกบันทึกว่า แผ่นดินยุบตัวลงในวงกว้างในระยะเวลาใกล้เคียงกัน) ท้าวคำบางซึ่งเป็นน้าของพญาทั้งสองที่หลงเหลือชีวิตอยู่ เห็นเหตุการณ์แผ่นดินยุบตัวก็ได้ย้ายไปสร้างเมืองใหม่ชื่อว่าสุวรรณภูมิที่เก้าเลี้ยวเก้าคด สืบขนบธรรมเนียมประเพณีของเมืองทั้งสองที่ล่มจมลงไปในบาดาล

กาลต่อมาพญาอินทปัตฐและพญาจุหนีได้เสด็จสวรรคต หลังจากมหารัตนกุมารและจุลรัตนกุมารมีอายุเพียง ๑ พรรษา เมืองอินทปัตฐได้พญาจุลอินทปัตฐ พระอนุชาขึ้นครองราชย์แทน ฝ่ายเมืองจุหนีได้พญาจุหนีบุตร ลูกชายขึ้นครองราชย์แทน ตำราของลาวส่วนหนึ่งบันทึกว่าพญาทั้งสองได้ไปเกิดเป็นบุตรแฝดของพญาจุหนีบุตรพระนามว่ามหาสุวรรณบาท และจุลสุวรรณบาทอายุอ่อนกว่ามหารัตนกุมารและจุลรัตนกุมาร ๑ ปี ๑๐ เดือน

ฝ่ายเมืองศรีโคตร พญานันทเสน ได้เสด็จสวรรคตกลับชาติไปเกิดเป็นบุตรของพญาสุริวงศาธรรมิกราชา เมืองร้อยเอ็ดประตู มีพระนามว่าสังขชัยกุมาร เมืองศรีโคตรในครั้งนั้นเกิดโรคภัยไข้เจ็บขนาดหนัก ประชาชนล้มตายเป็นอันมาก น้องชายพญานันทเสนที่ขึ้นครองราชย์แทน จึงได้ทำการย้ายเมืองมาตั้งที่ป่าไม้รวก โดยตั้งชื่อเมืองว่า **มรุกขนคร** ต่อมาได้รับการอภิเษกเป็น **พญามรุกข์**

ในส่วนของเมืองศรีอโยธยา พญาสุริยวงศาธรรมิกราชา ก็ได้เสด็จสวรรคตไปเกิดเป็นลูกชายของพญามรุกข์ มีพระนามว่า สุมิตตกุมาร ในช่วงนี้บ้านเมืองระส่ำระสายมาก ผู้คนแตกกระจัดกระจายไปอยู่ตามเมืองต่างๆ ที่ตนพอใจ บ้างก็ไปตั้งบ้านเล็กเมืองน้อยตามริมฝั่งแม่น้ำโขงขึ้นตรงต่อเมืองมรุกขนครบ้างขึ้นตรงต่อเมืองสุวรรณภูมิของท้าวคำบางบ้าง

กาลสมัยนี้ได้มีพระอรหันต์ ๓ องค์ (ตำราไทยบอกว่า ๒ องค์) จากเมืองปาฏลีบุตร ในสมัยพระเจ้าอโศกเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดน พระอรหันต์ทั้งสามได้มีโอกาสแสดงธรรมโปรดกุมารทั้งห้า จนได้บรรลุธรรมเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามากขึ้น และพระอรหันต์ทั้งสามเห็นว่าพระพุทธศาสนามีความมั่นคงมากพอแล้ว จึงเดินทางกลับ

ในแคว้นสุวรรณภูมิ โดยมีท้าวคำบางเป็นผู้ครองนคร ปรากฏว่ามีบุรุษผู้หนึ่งชื่อ **บุรีจันอ้วยล้วย** มีรูปร่างที่น่าเกลียด มีพุงใหญ่ เกิดในตระกูลชาวนา เป็นคนทำบุญอยู่เป็นนิจ พญานาคจึงเนรมิตให้มีรูปงาม มีลาภผลมากมาย และได้แต่งงานกับ**นางอินสว่างลงฮอด** ลูกสาวของท้าวคำบาง แห่งเมืองสุวรรณภูมิ กาลต่อมา บุรีจันได้ขึ้นปกครองเมืองสุวรรณภูมิ และได้ส่งเครื่องบรรณาการไปยังเมืองมรุกขนคร เพื่อเป็นการแสดงความอ่อนน้อม พญาสุมิตตกุมารได้ส่งพราหมณ์ ๕ คนผู้มีความรู้รวดเร็ว มีความจำเป็นเลิศ มาศึกษาพระพุทธศาสนายังแคว้นสุวรรณภูมิ (ในตอนนี้เป็นการโต้ตอบกันในเรื่องหลักธรรม ผู้เขียนจะไม่นำมาเขียนในตรงนี้) ในตอนท้ายเขียนบันทึกไว้ว่า ในอนาคตกาล แคว้นสุวรรณภูมิ จะเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนา ที่มีความเจริญมากในทุกๆ ด้าน พญาต่างเมืองจะพากันมาศึกษาที่แคว้นนี้ คนในแคว้นนี้จะออกไปศึกษาในต่างเมือง

ในรัชกาลของ**พระเจ้าฟ้างุ้ม** (๑๘๙๖-๑๙๑๔) พระองค์มีพระบรมเดชานุภาพมาก สามารถรวบรวมกลุ่มชนต่างๆ และตั้งตนเป็นพระมหากษัตริย์ปกครองลาวได้สำเร็จ และพระองค์ตั้งอาณาจักรใหม่ว่า **อาณาจักรล้านช้าง** มีพระมเหสีพระนามว่า **พระนางแก้วยอดฟ้า** ซึ่งเป็นพระราชธิดาของ**พระเจ้าศรีจุลราช** แห่งเมืองอินทปัตฐ ในอาณาจักรกัมพูชา พระนางแก้วยอดฟ้าพระนางเคยเคารพนับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท มาตั้งแต่

อยู่เมืองอินทปัตฐ เมื่อพระนางเสด็จมาประทับที่อาณาจักรล้านช้าง พบเห็นชาวเมืองยังคงบูชาลัทธิผีสางเทวดาอยู่ ก็ไม่สบายพระทัย จึงกราบทูลให้พระเจ้าฟ้างุ้มแต่งคณะทูตไปทูลขอพระสงฆ์ เพื่อมาช่วยประดิษฐานพระพุทธศาสนาจากพระเจ้าศรีจุลราช พระราชบิดา ซึ่งพระเจ้าฟ้างุ้มก็ทรงทำตามคำแนะนำ

เมื่อพระเจ้าศรีจุลราช ทรงทราบพระราชประสงค์ของพระเจ้าฟ้างุ้มผู้เป็นราชบุตรเขยก็ทรงตอบสนองด้วยดี โดยโปรดเกล้าฯ ให้อาราธนาพระมหาปาสมันตเถระ กับพระมหาเทพลังกา นำพระสงฆ์อีก ๒๐ รูป เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่อาณาจักรล้านช้าง นอกจากนั้นยังพระราชทานพระพุทธรูปทองคำอีกองค์พระนามว่า **พระบาง** พร้อมด้วยพระไตรปิฎก และหน่อศรีมหาโพธิ มาถวายแก่พระเจ้าฟ้างุ้มด้วย นับแต่นั้นมาพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ก็เจริญรุ่งเรืองในประเทศลาว และได้กลายเป็นศาสนาประจำชาติในที่สุด

เมื่อพระเจ้าฟ้างุ้มเสด็จสวรรคต พระราชโอรสพระนามว่า พระไชยจักรแผ่นแผ้วขึ้นครองราชย์ พระองค์ทรงเอาพระทัยใส่ใจกับพระพุทธ-ศาสนาอย่างดียิ่ง ชอบทำการบำเพ็ญกุศลเป็นอย่างมาก เช่น โปรดเกล้าฯ ให้สร้าง วัดมโนรมย์ วัดอุโบสถ หอสำหรับค้นคว้าพระไตรปิฎก เป็นต้น

ต่อจากนั้น ในรัชสมัยพระเจ้าโพธิสาร เสด็จขึ้นครองราชย์ พระองค์มีพระราชโองการห้ามประกอบพิธีทรงเจ้าเข้าผีทั่วราชอาณาจักร และให้ชาวบ้านเลิกนับถือผีบูชาลัทธิเทวดาผีสางต่างๆ ให้หันมานับถือพระพุทธ-ศาสนาแทน

ในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ขึ้นปกครองลาว ชาวลาวยกย่องว่าเป็นมหาราชองค์ที่สองของลาว พระพุทธศาสนานับว่ามีความเจริญถึงขีดสุด

ทั้งนี้เนื่องจากพระองค์ทรงสนพระทัยในทางพระพุทธศาสนาอย่างยิ่งยวด เช่น โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระธาตุพังพวน พระธาตุศรีโคตรบูร พระธาตุหลวง พระธาตุอิงรัง และทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระพุทธรูปสำคัญๆ เช่น พระ-สุก พระเสริม พระใส พระแสน พระอินทร์แปลง และพระเจ้าองค์ตื้อ ตลอดรัชสมัยของพระองค์นับว่ามีการสร้างพระมากที่สุดแม้แต่พระระดับองค์เล็กๆ ก็เกิดในสมัยของพระองค์ เช่น พระแทรกคำ (พระแซ่คำ) พระแก่นจันทน์ พระสรงน้ำ พระเงินหล่อ พระเงินบุ และพระฉันสมอ เป็นต้น และพระองค์ยังโปรดเกล้าให้สร้างวัดป่าเรือสิงขร วัดศรีเมือง วัดพระแก้ว วัดป่าสักหลวง และวัดอื่นๆ อีกมากมาย กล่าวได้ว่า พุทธศาสนสถานที่สำคัญต่างเกิดในช่วงนี้เกือบทั้งหมด

สาเหตุที่พระองค์ทุ่มเทกับพระพุทธศาสนาถึงเพียงนี้อาจจะเป็นเพราะว่า พระองค์ทรงได้ทอดพระเนตรเห็นคำจารึกในแผ่นทองแดง ที่พระยาศรีไชยชมพูจารึกไว้ ในคราวที่พระองค์ได้เข้าร่วมซ่อมแซมพระธาตุพนม ซึ่งผู้เขียนพยายามนำมาเรียบเรียงแล้วในบางช่วงบางตอน แต่บางช่วงก็หายไปมากยากแก่การคาดเดา และอีกอย่างเป็นภาษาเก่าแก่ แต่ก็พอที่จะจับความได้ พระธาตุพนมเสียหายครั้งแรกนั้นเนื่องจากต้องอสนีบาต (ฟ้าผ่า) แผ่นทองแดงก็แตกกระจายรอบองค์พระธาตุพนม ส่วนมากพบที่ยอดสุดขององค์พระธาตุ (หมายเลขเก็บ ธ.๑๗๒๐/๙๖) เพื่อเป็นผลให้พระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาล ตลอดสมัยรัชกาลของพระองค์จึงทุ่มเทกับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก แม้แต่ในคราวสร้างพุทธรูปองค์ตื้อ ถูกพม่าล้อมเมืองเอาไว้ พระองค์ยังมีราชสาสน์ต่อรองว่า ขอให้เราได้สร้างพระเสร็จก่อน จะรบหรือจะฆ่าเราก็ตามที เราขอสร้างพระให้เสร็จก่อน จารึกบางฉบับก็กล่าวโจมตีพระองค์ว่า เป็นพระมหากษัตริย์

ที่งมงายกับศาสนามากไม่สนพระทัยที่จะบำรุงขวัญทหาร ศึกคราวนั้นจึงแพ้ให้กับพม่า และถูกจับไปเป็นเชลยในพม่า เอกสารทางพม่าว่าถูกพม่าสำเร็จโทษที่เมืองย่างกุ้ง

พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์แห่งล้านช้าง ได้แต่งตั้งราชทูตอัญเชิญพระราชสาส์นพร้อมด้วยเครื่องบรรณาการมาถวายและกราบทูลขอพระเทพกษัตรี พระราชธิดาของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ กรุงศรีอยุธยาไปเป็นอัครมเหสี สมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงตอบรับด้วยไมตรี เพราะเล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้ล้านช้างเอาไว้เป็นพันธมิตร ในการทำศึกสงครามกับพม่า แต่ข่าวได้ล่วงรู้ไปถึงบุเรงนองกษัตริย์ของพม่าเสียก่อน จึงได้ส่งกำลังทหารชิงตัวพระเทพกษัตรี ในระหว่างเดินทางไปยังล้านช้างแล้วนำตัวไปไว้ที่กรุงหงสาวดี

ถึงแม้ว่าการอภิเษกสมรสจะไม่เกิดขึ้นในครั้งนั้น แต่อยุธยาก็คงรักษาความสัมพันธไมตรีกับล้านช้างไว้จนกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งที่ ๑ ใน พ.ศ. ๒๑๑๒ ความสัมพันธ์ของอยุธยากับล้านช้างก็ลดน้อยลงไป และไม่ปรากฏเรื่องราวความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมากนักจนสิ้นสมัยอยุธยา

หลังจากการสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ชาวล้านช้างก็ระส่ำระสาย พม่าได้ยึดเวียงจันทน์ และจับเชื้อพระวงศ์ของพระองค์ไปไว้ที่พม่า บ้านเมืองตอนนี้วุ่นวายมาก บางครั้งข้าราชการเห็นบ้านเมืองไม่สงบก็ขอให้พม่าส่งเจ้านายที่จับไปมาครองเมือง แต่ก็ไม่สามารถสงบสุขได้ เพราะเหตุที่เจ้านายที่พม่าส่งมานั้น บางพระองค์ก็สิ้นพระชนม์ในระยะสั้นๆ บางพระองค์ก็ประสบเหตุการณ์ที่ทำให้ออกจากราชบัลลังก์ จนในที่สุดส่งพระวรวงศา ผู้มีมารดาเป็นน้องของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช มาครองเมือง

ล้านช้างก็ประสบกับความสงบเรียบร้อยในระยะอันสั้น ล้านช้างประสบกับความวุ่นวายอีกครั้ง เมื่อพระวรวงศาถูกโอรสองค์หนึ่งยึดราชบัลลังก์ ตามประวัติศาสตร์ของลาวกล่าวว่า พระองค์ได้หนีไปที่เมืองเชียงแตง แต่ก็ถูกปลงพระชนม์ โอรสและพระราชธิดาก็สิ้นพระชนม์ทั้งหมด หลังจากนั้นเหตุการณ์ในลาวมีแต่เรื่องแย่งราชสมบัติกันระหว่างลูกของพระวรวงศา

ประวัติศาสตร์ของลาวระบุว่า บุตรและชายาอื่นๆ ของพระวรวงศามิได้เสียชีวิตทั้งหมด ยังมีพระโอรสอีกพระองค์หนึ่งพระนามว่า **พระเจ้าสุริยวงศา** ซึ่งขณะเกิดความวุ่นวายนั้นมารดาได้พาหนีไปหลบอยู่ที่เมืองร้อยเอ็ดเพื่อรอเวลาอันเหมาะ ข้าราชบริพารที่รักและศรัทธาในพระองค์ยังมีอยู่ เมื่อถึงเวลาอันเหมาะก็สนับสนุนพระองค์ขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองลาวสืบไป

พระเจ้าสุริยวงศา ได้ขึ้นครองราชสมบัติ เป็นเวลา ๕๐ ปี มีเวลาที่จะทำนุบำรุงบ้านเมืองให้ฟื้นตัวอีกครั้งหนึ่ง ในสมัยนี้ลาวได้มีโอกาสติดต่อค้าขายกับต่างประเทศที่ไกลออกไปคือฝรั่งเศสเหมือนกัน พระองค์เป็นกษัตริย์ลาวอีกพระองค์หนึ่ง ที่ชาวลาวได้ให้การนับถือมากต่อจากพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ต่อจากนั้น ในปี พ.ศ. ๒๓๒๒ สยาม ได้ยกทัพมาปราบและได้กวาดต้อนคนลาวไปไว้ที่ สุพรรณบุรี ราชบุรี โคราช สระบุรี อยุธยา กรุงเทพฯ และลาวได้ตกเป็นเมืองขึ้นของสยาม เป็นเวลา ๖๕ ปี

ในขณะที่ลาวตกเป็นเมืองขึ้นของสยามอยู่นั้น ใน พ.ศ. ๒๓๖๙ เจ้าอนุวงศ์พยายามที่จะรวบรวมกำลังพลจะไม่ขึ้นต่อสยาม แต่ก็ถูกอาณาจักรสยามยกทัพมาปราบแล้วกวาดต้อนผู้คนไปไว้ที่อุดรธานี ขอนแก่น ลพบุรี อยุธยา นครนายก กรุงเทพฯ และลาวก็ยังเป็นเมืองขึ้นของสยามต่อมาอีกเป็นเวลา ๑๒๐ ปี นอกจากนั้นลาวยังตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสอีก

พระพุทธศาสนาเสื่อมโทรมลงเพราะขาดการบำรุงดูแลเอาใจใส่ แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีความสำคัญเพราะเป็นศาสนาประจำชาติ ถึงแม้สงครามอินโดจีน พระพุทธศาสนาในลาว ได้รับความกระทบกระเทือนอย่างมาก แต่คนลาวส่วนใหญ่ก็ยังศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น และพยายามช่วยกันประคับประคองพระพุทธศาสนาให้ตั้งมั่นอยู่มาได้จนถึงทุกวันนี้

วัดจะดี มีหลักฐาน สมภารจัด
พระในวัด ร่วมด้วย ช่วยเป็นสอง
ทั้งญาติโยม ร่วมกัน เป็นฐานรอง
แล้วทั้งสอง บ้านวัด ก็พัฒนา

บทที่ ๒
ประวัติพระอินทร์แปลง

พระอินทร์แปลง เป็นพระพุทธรูปศิลปะล้านช้าง ปัจจุบันประดิษฐาน อยู่ที่วิหารวัดเสนาสนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หน้าตักกว้าง ๓๙ นิ้ว ส่วนสูงวัดจากฐานพระ สูง ๕๙ นิ้ว สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช แห่งอาณาจักรล้านช้าง ณ วัดป่าสักหลวง ประเทศลาว ปัจจุบันคือ **วัดอินแปง** ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือของหอพระแก้ว ห่างกันประมาณ ๑ กิโลเมตร ห่างจากฝั่งแม่น้ำโขง ๒๐๐ เมตร ติดกับวัดองค์ตื้อ วัดหายโศก

พระพุทธรูปองค์นี้ สร้างด้วยเบญจโลหะ คือ แร่ทั้ง ๕ ชนิด คือ ทองคำ เงิน ทองแดง ตะกั่ว ดีบุก เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองอีกองค์หนึ่งของเมืองไทย เหมาะแก่การกราบไหว้บูชาอย่างยิ่ง

วัดอินแปง เดิมชื่อ **วัดป่าสักหลวง** สร้างขึ้นในระหว่างพุทธศักราช ๒๓๖ ก่อนคริสต์ศักราช ๓๐๗ ปี ก่อนสมัยพระเจ้าฟ้างุ้ม ปฐมกษัตริย์ล้านช้าง ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อมาเป็น วัดอินแปง ในรัชสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช เนื่องจากมีความเชื่อว่า มีพระอินทร์มาเนรมิตพระพุทธองค์ถวายในคราว

สร้างพระ จึงเรียกกันต่อมาว่า วัดอินแปง และเรียกพระที่พระอินทร์สร้างว่า **พระอินแปง** ความหมายก็คือ **พระที่พระอินทร์สร้าง** อัญเชิญมาประดิษฐานที่ วัดเสนาสนาราม เมื่อคราวปราบเจ้าอนุวงศ์ที่ก่อการกบฏในปีพุทธศักราช ๒๓๗๑ (คริสต์ศักราช ๑๘๒๘)

นิทานปรัมปรา (ลาว)

ตกเย็นวันหนึ่ง เกิดมีชีปะขาว ๕ องค์ เข้ามายังคุ้มหมู่บ้านอินแปง ไม่ทราบว่ามาจากแห่งหนตำบลใด คนเฒ่าคนแก่และชาวบ้านได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ชีปะขาวตนหนึ่งถามขึ้นว่า พวกท่านทั้งหลายพากันทำอะไร ชาวบ้านตอบว่า เหนือหัวของพวกเราทั้งหลายให้สร้างพระ แต่พวกเราทั้งหลายพากันทำอย่างไรก็ไม่เป็นองค์พระสักที รู้สึกจะจนปัญญาแล้ว ไม่รู้จะทำกันอย่างไร ชีปะขาว กล่าวตอบว่า เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน เราทั้ง ๕ ขอมีส่วนได้บุญด้วยก็แล้วกัน ชาวบ้านทั้งหลายก็เห็นด้วย จึงให้ชีปะขาวสร้างพระ

ตื่นเช้าของวันใหม่ หลังจากฉันจังหัน (ถวายภัตตาหารเช้าเสร็จ) ชีปะขาวทั้ง ๕ ก็ลงมือสร้างพระอย่างไม่รอช้า สร้างคอ สร้างใบหน้า สร้างเศียร สร้างเกตุ ตามลำดับเสร็จเรียบร้อยภายใน ๓ วัน คนเฒ่าคนแก่ในสมัยนั้นเมื่อเห็นพระพุทธรูปออกมาสวยสดงดงามต่างก็ดีอกดีใจ ปรีดาปราโมทย์ ทั้งชีปะขาวทั้ง ๕ ต่างก็เอิบอิ่มยิ้มแย้มแจ่มใส ที่ได้สร้างพระถวาย

เมื่อวันที่ ๔ ชีปะขาวทั้ง ๕ ก็ลาชาวบ้านกลับไป โดยเดินทางไปด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงบึงแห่งหนึ่ง ชีปะขาวทั้ง ๕ ก็บอกกับคนเฒ่าคนแก่และชาวบ้านที่ติดตามไปส่งให้กลับ ส่งพวกอาตมาถึงที่นี้ก็พอแล้ว ทุกคนต่างก็นั่งลงยกมือไหว้ ชีปะขาวเดินทางไประยะหนึ่งก็แสดงอภินิหารให้ปรากฏ โดยเหาะขึ้นไปในอากาศ และหายไปในท้องฟ้า ประชาชนที่ไปส่งต่างก็เห็นความอัศจรรย์ พร้อมกันยกมือไหว้แล้วไหว้อีก บางคนก็กราบแล้วกราบอีก และกลับไปเล่าให้คนที่ไม่ได้ไปส่งชีปะขาวฟังในเรื่องความอัศจรรย์ที่เกิดขึ้น

นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมาวัดป่าสักหลวงก็ถูกเรียกว่า **วัดอินแปง** พระที่สร้างขึ้นก็ขนานนามว่า **พระอินแปง** (บางตำราของลาวก็บอกว่าพระที่สร้างคราวนั้นมี ๓ องค์ คือ พระสุข พระเสริม พระใส) หนองบึงที่ชีปะขาวเหาะขึ้นสู่ท้องฟ้านั้นชาวลาวเรียกว่า **บึงผะหยอง** กาลเวลานานมาคำว่า ผะหยอง (ภาษาไทย หมายถึง เหาะขึ้น) กลายมาเป็นคำว่า **ขะหยอง** มาจนตราบเท่าทุกวันนี้ หมู่บ้านที่เกิดใหม่ ก็เรียกว่า ขะหย่อง เช่นกัน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเวียงจันทน์ ๒ กิโลเมตร ติดกับทางไปท่าเดื่อ หนองคาย ประเทศไทย

วัดอินแปง ปัจจุบันนี้ ชาวลาวยังสร้างหอพระอินทร์ไว้ ในหอพระอินทร์นั้นมีพระพุทธรูปอยู่ เพื่อแสดงว่า พระอินทร์ท่านมาพักตรงนี้ ด้านหน้าหอพระอินทร์ มีหอไตร ซึ่งสมัยก่อนใช้เก็บพระบาง ปัจจุบันเป็นถาวรวัตถุที่สำคัญของลาวอีกชิ้นหนึ่ง

นิทานปรัมปรา (ไทย)

ในขณะที่สร้างพระอยู่นั้น สร้างกันอย่างไรก็สร้างกันไม่สำเร็จ ทางวัดและชาวบ้านต่างก็ช่วยกันทำและหาช่างหล่อพระที่มีฝีมือมาทำ การหล่อในครั้งนั้นมีการพยายามอยู่หลายครั้ง แต่ก็ไม่สำเร็จ โดยให้คนสูบเตา หลอมเตา ตลอดเวลามิได้ขาดระยะจนผ่านไปหลายวัน คงเหลือเพียงแต่หลวงตากับเณรน้อยช่วยกัน ทันใดนั้น ก็มีชีปะขาวตนหนึ่ง มาขอช่วย แต่ในสายตาที่ชาวบ้านเห็นเป็นชีปะขาวจำนวนมากช่วยกันสูบเตาอยู่ และช่วยกันปั้นพระพุทธรูปอยู่ ในที่สุดเมื่อทองทั้งหลายถูกหลอมลงในเบ้า การหล่อพระก็สำเร็จ หลังจากนั้นก็ไม่มีใครเห็นชีปะขาวตนนั้นอีกเลย เป็นความอัศจรรย์ตั้งแต่นั้นมา จึงพากันเรียกขานพระนั้นว่า **พระอินแปง** วัดที่สร้างพระนั้นก็พลอยถูกเรียกว่า **วัดอินแปง** ไปด้วย ทางลาวก็ยังใช้ อินแปงอยู่จนถึงปัจจุบัน ส่วนไทยเปลี่ยนมาใช้ คำว่า **อินทร์แปลง** เนื่องจากวิวัฒนาการทางภาษาของไทย

วิเคราะห์ส่วนตัวผู้เขียน

การสร้างพระพุทธรูปที่เรียกว่า **ศิลปะล้านช้าง** คือตั้งแต่สมัยพระเจ้าฟ้างุ้มจนถึงพระสุริยวงศานั้น ไม่มีบันทึกในตำราลาวเล่มใดเลย นอกจากสร้างในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่พระองค์ขึ้นครองราชสมบัติใหม่ๆ และพระองค์ได้เห็นแผ่นทองแดงที่จารึกชื่อผู้สร้างพระธาตุพนมที่เขียนเป็นตัวอักษรขอมหรืออักษรธรรม หลังจากนั้นมาพระองค์ก็ได้ประกาศไปทั่วราชอาณาจักรว่าใครมีเงินทอง หรือโลหะต่างๆ โปรดนำมา

หล่อพระ ในการหล่อพระครั้งนั้นน่าจะมีมากกว่า ๕ องค์ บางตำราก็บอกว่าแค่ ๓ องค์ มีพระสุข พระเสริม และพระใส เท่านั้น แต่ผู้เขียนพยายามศึกษาจากตำราทั้งไทยและลาวแล้ว พุทธศิลป์ล้านช้าง ในฝั่งไทยนั้นมีมาก แต่ดูแล้วพุทธศิลป์ ที่อยู่ในความดูแลหรือทรงอนุเคราะห์ของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชนั้นน่าจะมีเพียง ๕ องค์เท่านั้น คือ พระสุข พระเสริม พระใส พระแสน และพระอินทร์แปลง ส่วนพระแซ่คำ (แทรกคำ) พระแก่นจันทน์ พระสรงน้ำ พระเงินหล่อ พระเงินบุ และพระฉันสมอ เป็นต้น ก็เป็นพระที่หล่อหรือสร้างในคราวเดียวกัน พระทั้ง ๕ นั้นเป็นพระขนาดใหญ่พอประมาณ นอกจากนั้นจะเป็นพระที่มีขนาดเล็กมากต่ำกว่า ๓๐ นิ้วลงมา พระขนาดเล็กเหล่านี้ น่าจะเป็นพระที่เจ้าของหัวเมืองต่างๆ สร้างถวาย และมีปรากฏหลักฐานต่อมาว่าหลังจากการสร้างพระใหญ่คราวนั้นแล้วในปีต่อมาก็มีการสร้างพระใหญ่องค์ตื้อ หน้าตักกว้าง ๓.๔๐ เมตร เป็นเนื้อนวโลหะ คือนำโลหะ ๙ ชนิดมาหล่อให้เป็นองค์พระคือ เหล็ก ปรอท ทองแดง เงิน ทองคำ สังกะสี ตะกั่วชิน และดีบุก คือนำโลหะที่เหลือจากที่ชาวบ้านนำมาสร้างพระในคราวแรกนำมาสร้างเป็น**พระองค์ตื้อ** แม้แต่การสร้างพระองค์ตื้อคราวนั้นก็ยังเหลือโลหะอีกจำนวนหนึ่ง ต่อมาได้นำไปก่อเป็นเจดีย์ครอบไว้ที่วัดอินแปง จนเป็นที่กล่าวขานว่า มีขโมยมาจากฝั่งไทยมาขโมยของในเจดีย์ โดยการทุบเจดีย์เพื่อจะเอาเงินเอาทองแต่ก็เอาไปไม่ได้ เนื่องจากคำให้การของขโมยว่าเหมือนมีฟ้าฝนตกหนัก และเกิดน้ำท่วมอย่างฉับพลัน แล้วก็พากันลอยคอหนีน้ำเพื่อจะขึ้นฝั่ง จนถึงเวลาเช้าชาวบ้านพากันมาถวายอาหารพระที่วัดพบเห็นลอยบกอยู่หน้าวัดอินแปง จึงจับได้ว่าเป็นขโมย มาขโมยทุบเอา

เงินทองในเจดีย์ในวัดอินแปง ปัจจุบันเจดีย์เหล่านี้ก็ยังเหลืออยู่ที่วัดอินแปง ประเทศลาว

เมื่อครั้งอาณาจักรสยามไปตีกรุงเวียงจันทน์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๓๒๒ (ค.ศ. ๑๗๗๙) ก็ได้อัญเชิญพระแก้วมรกต พระบาง และพระแซ่คำ (แทรกคำ) มาไว้ที่กรุงเทพฯ ครั้งนั้น วัดอินแปง ก็ยังไม่ถูกทำลาย จนมาถึงชาวลาวส่วนหนึ่ง ยังเคียดแค้นอาณาจักรสยามอยู่ และยังทราบว่าลูกชายของพระเจ้าสุริยวงศา คือ เจ้าอนุวงศ์ ยังไม่ถูกฆ่า จึงซ่องสุมกำลังพล วางตนมีอำนาจขึ้นมาใหม่ และประกาศตนจะปกครองลาวโดยจะไม่ขึ้นต่อสยาม ในปี พ.ศ. ๒๓๖๙ พระยาราชสุภาวดี (สิงห์) เป็นแม่ทัพได้นำทัพออกมาปราบเจ้าอนุวงศ์ในคราวนั้น และก็ได้รับชัยชนะ ต่อมาภายหลังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯเป็น พระยาบดินทร์เดชานุชิต โดยได้ท้าวสุวอเป็นผู้ช่วยเหลือในการรบ ต่อมา พระยาบดินทร์เดชานุชิต ได้ให้ท้าวสุวอรวมเมืองเล็กๆ เป็นเมืองเดียวกัน ท้าวสุวอ พิจารณาว่าบริเวณป่าไผ่เป็นชัยภูมิเหมาะ เพราะอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง และเป็นศูนย์ของเมืองทั้งสาม จึงได้สร้างเมืองที่บ้านไผ่ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานนามว่า **เมืองหนองคาย** ตามชื่อหนองน้ำที่อยู่ทางทิศตะวันตกของเมือง และโปรดเกล้าให้ท้าวสุวอ (บุญมา) เป็น**พระปทุมเทวาภิบาล** เจ้าเมืองหนองคายคนแรก โดยถือเอาดอกบัวในหนองคายนั้นมาเป็นสิริมงคล

ในส่วนเมืองโคราช เมื่อเจ้าอนุวงศ์ ยกทัพออกมากวาดต้อนชาวเมืองโคราชไปที่เวียงจันทน์ พอมาถึงทุ่งสัมฤทธิ์ เขตอำเภอพิมาย

คุณหญิงโมและพรรคพวกคบคิดจะกำจัดเจ้าอนุวงศ์ และพรรคพวก จนในที่สุดเจ้าอนุวงศ์และพรรคพวกได้รับความปราชัย เพราะหลงกล คุณหญิงโม จึงเป็นที่มาของสำนวนหนึ่งที่คนอีสานชอบพูดว่า **ต้มลาว** หมายถึง หลอกลวงลาวนั่นเอง และต่อมาคุณหญิงโม ก็ได้สถาปนาเป็น **ท้าวสุรนารี** หมายถึง หญิงแกร่งหญิงกล้า นั่นเอง

เมื่อปราบเจ้าอนุวงศ์เสร็จเรียบร้อย สามปีต่อมาคือในปี พ.ศ. ๒๓๗๑ สยามได้อัญเชิญ พระสุข พระเสริม พระใส พระแสน และพระอินทร์แปลง มายังประเทศไทย และกวาดต้อนผู้คนมาไว้ที่ ราชบุรี นครนายก สุโขทัย สุพรรณบุรี สระบุรี อยุธยา อ่างทอง และกรุงเทพฯ

พระอินทร์แปลง เป็นพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชี ด้านหลังเป็นรูปซุ้มสาระ ทำด้วยปูนปั้น มีอักษรอริยกะ หรือตัวธรรม กำกับอยู่ที่ดอกสาละทุกดอก ทั้งหมดมี ๙ ดอก ซึ่งเรียกว่า **นวหรคุณ ๙** หรือ **พุทธคุณ ๙** ที่วิหารแห่งนี้เดิมทีเป็นวิหารที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปาง ป่าเลไลยก์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวบูรณะพระอาราม ไม่อาจจะนำพระอินทร์แปลงมาวางทับที่เดิมได้ จึงทำซุ้มยื่นออกมาด้านหน้า สร้างฐานชุกชีที่สร้างขึ้นมาใหม่ เลยเกิดเป็นซุ้มสาระขึ้นมา

แต่เป็นที่น่าสังเกต พระพุทธรูปปางปาลิเลยยกะ หรือ ป่าเลไลยก์ ใน ซุ้มสาระแห่งนี้ไม่มีช้างและลิงคอยอุปัฏฐากพระพุทธองค์เหมือนที่อื่นแสดง ว่าหายสาบสูญก่อนที่จะมีการบูรณะพระอาราม แต่ช่างภาพก็ได้เขียนภาพ เป็นรูปช้างและลิงที่ถูกนายพรานไล่ล่าไปหมดแล้ว ฉะนั้น ในซุ้มสาระแห่งนี้ จึงไม่มีช้างและลิงที่คอยอุปัฏฐากพระพุทธองค์เลย

เป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง ถ้าท่านมีเวลามากราบไหว้พระอินทร์แปลง เมื่อมีเวลาก็ควรที่จะเข้าไปกราบขอพรพระด้านในซุ้มสาระด้วย หรือถ้ามีเวลาเพียงพอก็ควรที่จะเวียนเทียนรอบองค์พระอินทร์แปลง ลอดซุ้มสาระด้วย ชีวิตจะได้รอดพ้นอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวง ชีวิตท่านจะมีแต่สาระ จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมีสาระมากขึ้น ในขณะเวียนเทียนรอบองค์พระอินทร์แปลงนั้น ควรเจริญพุทธคุณถึง ๓ รอบ เข้าใจง่ายๆ ว่า ท่อง อิติปิ โส สามรอบ ที่ให้ท่อง อิติปิ โส ถึงสามรอบนี้ เนื่องจากในซุ้มสาระแห่งนี้ อุดมไปด้วยพุทธคุณ เสร็จแล้วจึงตั้งความปรารถนาต่อหน้าพระอินทร์แปลง ขอความปรารถนาของลูกจงเปลี่ยนไปในทางที่ดี มีสาระมากขึ้น และขอให้ได้สมดังความมุ่งมาดปรารถนาทุกประการ เทอญ

อีกประการหนึ่ง เครื่องเซ่นหรือเครื่องบูชา ที่บุคคลนำมาถวายเป็นส่วนมาก จะเป็นไข่ต้มหรือส้มตำเป็นส่วนมาก ส่วนมากคนที่นำมาเซ่นหรือบูชานั้น จะเกี่ยวกับความต้องการจะเปลี่ยนแปลงหน้าที่การงาน ยศถาบรรดาศักดิ์ หรืออาชีพ ส่วนในการขอโชคลาภนั้นไม่สู้จะมีมากนัก อันเป็นเหตุให้เขียนประพันธ์บทกลอนว่า

ขออำนาจ พระอินทร์แปลง สำแดงผล
แด่ทุกคน ที่มา อย่าผิดหวัง
คิดสิ่งใด ได้สิ่งนั้น เป็นพลัง
สมดังหวัง ดังคำขอ พอประมาณ
เมื่อโยมได้ ทุกอย่าง ดังที่คิด
อย่าได้ผิด คำใน ที่ไขขาน
มีไข่ต้ม ส้มตำ คำบนบาน
วางใส่พาน ไว้นั้น ท่านฉันเอง

อีกประการหนึ่ง บุคคลที่มากราบไหว้พระอินทร์แปลง เท่าที่สังเกต กลุ่มคนที่มาในช่วงบ่ายสามโมงเย็นไปแล้วมักจะประสบความสำเร็จอยู่เป็นนิจ ส่วนที่มาในช่วงเช้ามักจะมีน้อยมาก ส่วนมากก็จะนำเครื่องเซ่นหรือเครื่องบูชามากกว่า ที่จะมาขอพร จะเป็นเพราะว่า พระอินทร์แปลงท่านผินพระพักตร์ไปทางทิศตะวันตกหรือไม่ หรือเป็นเพราะเหตุบังเอิญหรือไม่ ผู้เขียนไม่อาจทราบได้ และก็อาจจะเป็นไปได้ เมื่อใกล้พลบค่ำ เทวดาผู้รักษาพระอารามหรือรักษาพระ จะเข้ามาดูแลกราบไหว้รักษาพระ เมื่อเห็นผู้คนมากราบไหว้จึงอนุเคราะห์ สงเคราะห์ให้สมกับความมุ่งมาดปรารถนา อันนี้ก็อาจเป็นไปได้เช่นกัน

พระอินทร์แปลง องค์นี้เดิมทีจะนำเข้าไปไว้ที่วัดตะเคียน หรือวัดมหาพฤฒารามสืบเนื่องมาจากพระอธิการแก้ว เจ้าอาวาส ซึ่งตอนนั้นมีอายุ ๑๐๗ ปีได้ถวายพยากรณ์รัชกาลที่ ๔ ว่า **พระองค์จะได้เป็นเจ้าชีวิต เร็วๆ นี้** พระองค์รับสั่งตอบว่า ถ้าเป็นเจ้าชีวิตจริง (หมายถึงขึ้นปกครองแผ่นดิน) จะมาสร้างอารามให้ใหม่ กาลต่อมาไม่นาน พระองค์ก็ได้ลาสิกขา และได้ขึ้นครองราชย์ และก็ทรงรับสั่งให้บูรณะวัดตะเคียนทั้งพระอาราม แต่การบูรณะนั้นใช้เวลาถึง ๑๒ ปี และเป็นเหตุอีกอย่าง พระองค์ทรงต้องการพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์คืน เนื่องจากในสมัยพระนารายณ์ได้ถวายเป็นวัดแล้ว จึงทรงอยากจะได้คืน ได้ปรึกษากับพระมหาเถระในขณะนั้น และได้ทรงผาติกรรม คือ การทำตอบแทนให้เป็นของคู่ควรกันตามพระธรรมวินัย โดยพระองค์ซื้อที่ดินถวายเป็นธรณีสงฆ์ ๔๐ ไร่ ๒ งาน และทรงบูรณะวัดเสือ (วัดเสนาสน์ ในปัจจุบัน) วัดขวิด จังหวัดลพบุรี และ

วัดชุมพลนิกายาราม ปางปะอิน อยุธยา และถวายนามวัดเสื่อใหม่ว่า **วัดเสนาสนารามราชวรวิหาร** เนื่องจากการบูรณะวัดเสื่อแล้วเสร็จก่อนวัดตะเคียน พระองค์จึงตรัสสินพระทัยไม่นำพระอินทร์แปลงไปไว้ที่วัดตะเคียน และพระองค์ทรงตั้งวัดเสนาสนารามเป็นมณฑลของการศึกษาแห่งแรกของพระนครศรีอยุธยา และก็มีลูกศิษย์ลูกหามากมายเป็นลำดับ และวัดแห่งนี้ก็มีความเจริญมาเป็นลำดับจนถึงทุกวันนี้

ถ้าวัดใด พระอาศัย วัดนั้นโทรม
พังแต่วัด ซัดแต่โยม นั่งดูผง
กวาดไม่เป็น เห็นไม่ทำ คลำแต่องค์
รกเป็นผง พังเป็นพัง นั่งดูดาย
วัดสะอาด เพราะไม่ทิ้ง สิ่งสกปรก
ที่ไหนรก เก็บกวาด สะอาดง่าย
ถ้าท่านทิ้ง เกลื่อนกลาด คนกวาดตาย
ร่วมมือเถิด จะสบาย ทั่วหน้ากัน

บทที่ ๓

ประวัติพระอินทร์

พระอินทร์มีภาพจิตรกรรมฝาผนังทั้งหมด ๗ ภาพ อยู่ในวิหารพระอินทร์แปลงโดยเริ่มตั้งแต่ ด้านซ้ายมือของพระพุทธรูป ขวามือเราท่านทั้งหลาย จนมาจบด้านหน้าตามลำดับเป็นภาพและธรรมน่าศึกษา ดังผู้เขียนจะนำมาเล่าต่อไปนี้

พระอินทร์เป็นโอรสของพระกัศยปเทพบิดร กับพระนางอทิติเทพมารดร พระอินทร์ในสมัยพระเวทนั้นมีร่างกายอ้วนบึกบึน มีคอใหญ่ แผ่นหลังสีน้ำตาล ท้องใหญ่ โอษฐ์กว้าง เคราสีทอง ผิวสีทอง แต่ต่อมาภายหลังกล่าวกันว่ามีกายสีเขียว

พระอินทร์ตามคติพราหมณ์ จัดเป็นเทพเจ้าเก่าแก่ก่อนพระเป็นเจ้าทั้งสาม คือ พระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม และยิ่งใหญ่กว่าเทพใดๆ ถือเป็นเทพเจ้าแห่งฟ้าหรือแห่งสวรรค์ สามารถบันดาลให้ฝนตกและกำกับฤดูกาล เป็นเทพแห่งสงครามคอยปราบผู้ก่อความเดือดร้อน เช่น พฤตาสูร ผีร้ายที่ทำให้เกิดความแห้งแล้ง ห้ามเมฆฝนไม่ให้ตกต้องตามฤดูกาล

เรื่องพระอินทร์ตามคำอรรถกถา ธรรมบท กล่าวไว้ว่า พระอินทร์เป็นชายหนุ่มชื่อ มฆะ หรือ มฆมาณพ มฆะกับเพื่อน รวม ๓๓ คนไว้โดยเฉพาะมฆมาณพได้ประพฤติดี ๗ ประการ คือ อุปการะพ่อแม่ เคารพผู้สูงอายุ เจรจาคำหวาน ไม่พูดให้ร้ายผู้ใด ยินดีในการบริจาค มีสัตย์และระงับโทสจริต เมื่อทั้ง ๓๓ ตายไปก็ได้ไปเกิดสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งเป็นสวรรค์ชั้นที่ ๒ จากสวรรค์ทั้ง ๖ ชั้น

สวรรค์ชั้นดาวดึงส์หรือไตรตรึงษ์ ซึ่งแปลว่า ๓๓ คือเป็นที่อยู่ของเทวดา ๓๓ องค์ ตั้งอยู่บนยอดเขาพระสุเมรุ มีเมืองหลวงอยู่ตรงกลาง เป็นเมืองของพระอินทร์โดยเฉพาะ ชื่อ สุทัศน์ (แปลว่า ดูงาม) หรือ อมราวดี (แปลว่า เมืองของผู้ไม่ตายคือเทวดา) มีเมืองพระสหายตั้งอยู่โดยรอบเมืองสุทัศน์ ทั้ง ๔ ทิศ ทิศละ ๘ เมือง เทวดาที่เป็นพระสหายของพระอินทร์ เช่น พระมาตุลี มีหน้าที่ขับรถ พระเวสสุกรรม เป็นนายช่าง พระพิรุณ ผู้เป็นเจ้าแห่งฝน เป็นต้น

พระอินทร์ทรงวัชระ (สายฟ้า) เป็นอาวุธ มีศรชื่อ ศักรธนู มีพระขรรค์ชื่อ ปรัชญะ พระอินทร์มีรถทรงชื่อ ไพชยนต์ เป็นรถทองคำประดับด้วยแก้วสร้อยมุกดา มาลัยทอง มีแสงรัศมีดังแสงอาทิตย์ มีม้าแก้วเทียมรถข้างละพันตัว

พระอินทร์มีแท่นศิลา ชื่อ บัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ เป็นแท่นสีแดงเข้มดังดอกสะเอ้ง (ดอกชบา) แท่นศิลานี้อ่อนดังฟูกผ้า อ่อนดังหงอนราชหงส์ทอง เมื่อพระอินทร์ประทับนั่งจะยุบลงไปถึงสะดือ แต่ถ้ามีเหตุเภทภัยในโลกมนุษย์ แท่นนี้จะแข็งกระด้าง เพื่อเตือนให้พระอินทร์ทรงรู้ และต้องลงไปช่วย

พระอินทร์มีอุทาน ๔ แห่ง คือ นันทอุทยาน (สวนขวัญอันเป็นที่ยินดี) ปารุสกวัน (สวนมะปราง) จิตรลดาวัน (งามไปด้วยเถาไม้) สักกวัน แต่ละอุทยานจะประกอบไปด้วยสระน้ำใสสะอาด ๒ สระ ที่ริมสระจะมีแท่นศิลาแก้วสระละ ๒ แผ่น ในเมืองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ยังมีต้นปาริชาต เป็นต้นไม้ที่มีดอกหอมมีกลิ่นหอมอบอวลไปทั่วเมือง

นอกจากนี้พระอินทร์ยังมีช้างทรง ชื่อว่า เอราวัณ ซึ่งความจริงเป็นเทพบุตรชื่อ ไอยราวัณ เมื่อพระอินทร์เสด็จไปไหนก็จะนิมิตกายเป็นช้างเผือกให้ประทับไป ช้างเผือกนี้กล่าวกันว่า มีหัว ๓๓ หัว (แต่เวลาวาดรูปจะวาดแค่ ๓ หัว) แต่ละหัวมีงา ๗ กิ่ง งาแต่ละกิ่งมีสระบัว ๗ สระ แต่ละสระมีกอบัว ๗ กอ บัวแต่ละกอมีดอกบัว ๗ ดอก บัวแต่ละดอกมี ๗ กลีบ ในแต่ละกลีบมีเทพธิดา ๗ องค์ เทพธิดาแต่ละองค์มีนางฟ้าเป็นบริวาร ๗ นาง (รวมเป็นนางฟ้าบริวารทั้งสิ้น ๒๗,๑๗๖,๙๑๙ นาง)

พระอินทร์มีมเหสี ๔ พระองค์ เวลาประทับเหนือแท่นแก้ว นางสุธรรมาและนางสุจิตราอยู่เบื้องซ้าย นางสุนันทาอยู่เบื้องหลัง ส่วนนางสุชาดาอยู่เบื้องขวา และพระอินทร์ยังมีชายารองอยู่อีกถึง ๙๒ องค์ และมีนางฟ้าคอยบำเรออีกจำนวนนับไม่ถ้วน

พระอินทร์มีหน้าที่ดูสวรรค์ชั้นแรก คือ จตุมหาราชิกา และดูแลท้าวจตุโลกบาล ตรวจตราความเป็นไปของมนุษย์ คอยรายงานบัญชีผู้ทำความดี บางครั้งพระอินทร์เสด็จลงมาช่วยคนดีด้วยพระองค์เอง เช่นในเรื่องสังข์ทอง พระอินทร์ลงมาช่วยให้เจ้าเงาะถอดรูป ในมหาเวสสันดรชาดก พระอินทร์ก็แปลงตนเป็นพราหมณ์ไปทูลขอพระนางมัทรี แล้วยังยกพระนางมัทรีคืน

และประทานพรแก่พระเวสสันดรด้วย เรื่องจันทโครบก็เคยช่วยชุบจันท-โครบให้ฟื้นและสาปนางโมราให้เป็นชะนี เรื่องท้าวแสนปมก็เอากลองมาให้ท้าวแสนปมตีเนรมิตบ้านเมือง นอกจากนี้ในเรื่องรามเกียรติ์ พระอินทร์ได้นำรถทรงมาให้พระรามใช้รบกับพวกยักษ์ ด้วยเหตุนี้พระอินทร์จึงได้รับการยกย่องนับถือเหนือเทพเจ้าอื่นๆ ทั่วไป

พระอินทร์โปรดเสวยน้ำโสม ซึ่งดื่มแล้วทำให้มีความกล้าในการทำสงคราม พระอินทร์ทรงเป็นหัวหน้าฝ่ายเทวดารบกับอสูรบ่อยครั้ง เหตุที่เหล่าอสูรผูกใจเจ็บพระอินทร์ก็เนื่องจากว่า เมื่อพระอินทร์ขึ้นไปอยู่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์กับพวกได้หลอกให้เทวดาที่เป็นชาวสวรรค์อยู่ก่อนได้ดื่มสุราจนเมามายครองสติไม่อยู่ แล้วพวกพระอินทร์ก็จับเทวดาที่เมาเหล่านั้นโยนลงจากสวรรค์ ตกมาอยู่เชิงเขาพระสุเมรุ แต่เทวดาเหล่านั้นยังมีความดีอยู่บ้างจึงเกิดเป็นอสูรพิภพให้อยู่ใหม่ เป็นบ้านเมืองงดงามเต็มไปด้วยแผ่นทองคำแต่งามสู้ดาวดึงส์ไม่ได้ ตั้งแต่นั้นมาพวกอสูรก็ไม่ดื่มสุราอีกเลย เพราะเห็นโทษของสุรา จึงได้ชื่อว่า อสุระ หรือ อสุรา ยามใดที่ดอกแคฝอยซึ่งเป็นไม้ทิพย์ประจำอสูรพิภพเบ่งบาน พวกอสูรก็จะยกทัพมารบกับพระอินทร์เพื่อแย่งนครสุทัศน์คืน

พระอินทร์จึงออกอุบายตั้งด่าน นาค ครุฑ กุมภัณฑ์ จตุมหาราชไว้คอยต่อสู้กับอสูร ส่วนนครสุทัศน์ พระอินทร์ได้ตั้งรูปพระอินทร์จำลองถือวัชระไว้ทุกๆ ประตู ครั้งหนึ่งอสูรรบชนะมาทุกด่าน ครั้นถึงเมืองสุทัศน์เห็นรูปพระอินทร์จำลองที่ตั้งไว้แต่ไกล ก็สำคัญว่าพระอินทร์จะออกรบต่างก็พากันหลบหนีไป

ครั้งหนึ่งพระมุนีรทุรวาส โกรธที่ช้างเอราวัณของพระอินทร์ได้ทำลายและเหยียบย่ำพวงมาลัยที่พระมุนีให้แก่พระอินทร์ พระมุนีจึงสาปให้พระอินทร์มีกำลังลดน้อยลง และพ่ายแพ้ต่อพวกอสูร พระอินทร์ได้ไปทูลขอให้พระนารายณ์ช่วย พระนารายณ์ให้พระอินทร์และหมู่เทวดาไปชวนอสูรมาช่วยกันกวนน้ำอมฤตในเกษียรสมุทร โดยถอนภูเขามาตั้งลงกลางสมุทร แล้วให้พญานาคพันภูเขา อสูรดึงทางด้านหัว และเทวดาดึงทางด้านหาง พระนารายณ์ภาคหนึ่งแปลงเป็นเต่าไปหนุนภูเขาไว้ ส่วนอีกภาคหนึ่งไปอยู่บนยอดภูเขาคอยเป่าเมฆฝนให้ตกปรอยๆ ลงทางฝั่งเทวดา พวกอสูรถูกความร้อนพ่นออกมาจากปากพญานาคจึงหมดแรง เมื่อกวนน้ำอมฤตได้สำเร็จ หมู่เทวดาต่างก็พากันดื่มกิน ส่วนพวกอสูรนั้นพระนารายณ์แปลงกายเป็นนางฟ้าหลอกล่อให้ตามไปจนพ้นฝั่งสมุทร เลยไม่ได้ดื่มน้ำอมฤต เมื่ออสูรรู้ตัวว่าถูกหลอก จึงเข้าต่อสู้กับเทวดาและพ่ายแพ้กลับไป

ต่อมาในชั้นหลัง เมื่อพระเป็นเจ้าทั้งสามองค์ ได้รับการยอมรับนับถือมาก พระอินทร์ก็ถูกลดความสำคัญลง เช่นในเรื่องรามเกียรติ์ พระอินทร์ต้องขึ้นเฝ้าพระอิศวร และรับเทวบัญชาต่างๆ เช่น ไปเชิญพระนารายณ์ และเคยมาสร้างเมืองอยุธยาให้ท้าวอโนมาตัน ผู้เป็นต้นวงศ์ของพระราม และยังตกต่ำถึงขนาดที่ทศกัณฐ์เองก็เรียกไปใช้ให้สร้างเมืองใหม่ได้หลังจากที่ถูกหนุมานทำอุบายเผาเมืองลงกา

ความประพฤติของพระอินทร์ในสมัยหลังๆ ดูเสื่อมทรามลงมา เช่นในมหาภารตะ มีเรื่องเล่าว่า พระอินทร์ไปทำชู้กับนางอหลยา ชายาของ

พระโคดมดาบส จนถูกสาปให้โยนีขึ้นตามตัว พระอินทร์ได้ไปวิงวอนขอโทษพระโคดมดาบสจึงเปลี่ยนคำสาป ให้รูปโยนีกลายเป็นตา เลยได้ชื่อว่าท้าวสหัสนัยน์ (ท้าวพันตา) มีความสามารถคิดข้อความตั้งพันเรื่องในเวลาครู่เดียวและตานี้ถือเป็นตาทิพย์สามารถมองจากสวรรค์ลงมายังโลกมนุษย์ได้อย่างทะลุปรุโปร่ง

ในเรื่องรามเกียรติ์พระอินทร์คิดจะแบ่งกำลังมาช่วยพระรามปราบยักษ์ จึงลอบมาเป็นชู้กับนางกาลอัจนา จนได้โอรสชื่อ พาลี ต่อมาฤาษีโคดมผู้เป็นสวามีของนางกาลอัจนา ไม่แน่ใจว่ากุมารทั้งสอง (อีกองค์หนึ่ง คือสุครีพ ลูกพระอาทิตย์) เป็นโอรสของตนหรือไม่จึงจับโยนลงน้ำ แล้วอธิษฐานว่า ถ้าไม่ใช่ลูกของตนให้กลายเป็นลิง พาลีกับสุครีพ จึงกลายเป็นลิงไปในทันที ร้อนถึงพระอาทิตย์ต้องมาสร้างเมืองขีดขินให้โอรสอยู่

ครั้งหนึ่งทศกัณฐ์ใช้ให้รณพักตร์ ลูกชายที่เกิดจากนางมณโฑ ขึ้นไปกราบพระอินทร์ เนื่องจากพระอินทร์ทะนงตัวไม่มาอ่อนน้อมต่อทศกัณฐ์ รณพักตร์นั้นเป็นยักษ์ที่มีฤทธิ์มากเนื่องจากไปทำพิธีจนเทพเจ้าผู้เป็นใหญ่ทั้งสามพระองค์ (พระพรหม พระอิศวร พระนารายณ์) ประทานศรวิเศษให้ ๓ เล่ม เช่น ศรนาคบาศ แผลงเป็นพญานาค ทั้งยังได้พระเวทแปลงตัวเป็นพระอินทร์ด้วย

พระอินทร์ได้ออกมาต่อสู้กับรณพักตร์ โดยให้พระมาตุลีเทพบุตรขับรถเวชยันต์พร้อมกองทัพเทวดาออกไปสู้กับรณพักตร์ เมื่อพระอินทร์ขว้างจักรแก้วเป็นเพลิงกรด รณพักตร์ก็แผลงศรบันดาลให้ฝนตก พระอินทร์จับกรีแกว่งไกว กลายเป็นตาข่ายเพชร ล้อมทัพรณพักตร์ไว้ รณพักตร์ก็

แผงศรเป็นสายฟ้าฟาดตาข่ายเพชรขาด และกลายเป็นพญานาคพ่นพิษออกมา กองทัพเทวดากลัวก็พากันแตกหนีไป พระอินทร์เห็นดังนั้นก็ตกใจกลัว จึงสั่งให้มาตุลีขับรถเวชยันต์หนีไป แล้วลืมจักรแก้วทิ้งไว้ให้รณพักตร์นำไป ถวายทศกัณฐ์ ด้วยเหตุนี้ รณพักตร์จึงได้ชื่อว่า อินทรชิต (ผู้ชนะพระอินทร์)

อินทรชิตนั้น จัดเป็นยักษ์ที่มีความสามารถในการรบที่ยอดเยี่ยมที่สุดก็ว่าได้ เพราะสามารถรบชนะหนุมานทหารเอกของพระรามได้ โดยแปลงกายเป็นพระอินทร์ ประทับมาบนหลังช้างเอราวัณ มีเทพธิดาเต้นระบำรำร้องอย่างสวยงาม พระลักษณ์และเหล่าทหารวานรทั้งหลาย ต่างก็เคลิบเคลิ้มในความสวยสดงดงามของเทพธิดา เมื่อได้โอกาสอินทรชิตก็แผลงศรมาทำร้ายพระลักษณ์ และกองทัพวานรล้มตายเป็นจำนวนมาก หนุมานเห็นว่า พระอินทร์แปลงไม่ยุติธรรมจึงทะยานขึ้นไปหักคอช้างเอราวัณ อินทรชิตได้ทีจึงใช้ศรตีหนุมานตกลงมาสลบ ดีที่ได้พิเภกมาช่วย หนุมานจึงฟื้นคืนสติมาได้

นามของพระอินทร์มีมากดังนี้ สักกะ (ให้ทานด้วยความเคารพ) สหัสนัยน์ (พันตา) มัฆวาน (ผู้มั่งคั่ง) เมฆเวหน (ผู้ทรงเมฆ) อมรินทร์ (ผู้เป็นใหญ่ในหมู่อมร) สุรบดี (ผู้เป็นใหญ่ในหมู่สุระ) วชิรปาณี (ผู้ถือวชิระ) สวรรคบดี (จอมสวรรค์) และท้าวโกสีย์

การนุ่งน้อย ห่มน้อย เข้ามาวัด
แสดงชัดถึง นิสัย ใกล้คนป่า
เป็นคนไทย แต่งใจ ให้วัฒนา
แต่งกายา ให้ชอบ ระบอบไทย
การนุ่งน้อย ห่มน้อย เข้ามาวัด
แต่งรูปรัด เอวองค์ ทรงจิ๊กกี๋
ไม่เหมาะสม เข้าสู่ ลานเจดีย์
เสื่อมราศรี ผิดทำนอง ของคนไทย

บทที่ ๔

ประวัติเทวดากับพระพุทธมนต์

บทที่แล้วนั้นได้นำเสนอในเรื่องประวัติของพระอินทร์ ต่อแต่นี้ไปจะได้ชวนท่านผู้อ่านสวดพระปริตรทุกวัน โดยเฉพาะในภาวะโลกและประเทศมีความแปรปรวน เกิดภัยต่างๆ มากมาย ดังที่กล่าวมา คำว่า ปริตต์ หรือ ปริตร นั้นแปลว่า การคุ้มครองป้องกัน หรือ การคุ้มครองรักษา ซึ่งหมายถึงการนำพุทธานุภาพ อันประกอบด้วยพระมหากรุณาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระปัญญาคุณ ของพระบรมศาสดา สัจจะแห่งพระ-ธรรม และความเมตตากรุณาแห่งพระอริยสงฆ์มาคุ้มครองป้องกันตัวเรา ครอบครัวและบ้านเมืองเรา พระปริตรนั้น มีเทวดาเข้ามาเกี่ยวข้องหลายประการคือ

ประการแรก ก่อนจะลงมือสวดพระปริตร ก็จะมีการชุมนุมเทวดา เพื่อเชิญเทวดามาฟังพระธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้า โดยการชุมนุมเทวดาจบลงด้วยคาถาว่า ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัม ภะทันตา ซึ่งแปลว่า ดูก่อน ท่านผู้เจริญทั้งหลาย เวลานี้เป็นเวลาฟังธรรม

การเชิญเทวดามาฟังธรรมนี้ เป็นความเอื้อเฟื้อเมตตาของผู้สวดมนต์แม้แต่เทวดา เพื่อให้เทวดาที่มาสดับพระพุทธมนต์ได้บุญอันเป็น ธัมมัสสะ-วะนะมัย หรือบุญสำเร็จด้วยการฟังธรรม ไม่ใช่การสวดอ้อนวอนต่อเทวดาตามศาสนาอื่นๆ

ด้วยเหตุนี้ ก่อนจะยุติการสวดพระปริตร จะมีการสวด เทวะตาอุยโยชะนะคาถา หรือคาถาส่งเทวดากลับวิมาน มีเนื้อหาแผ่เมตตาไปยังสัตว์ทั้งปวงให้พ้นจากทุกข์ โรค ภัย และเชิญเทวดาให้อนุโมทนาและรับบุญกุศลที่เราทำ ทั้งเชิญเทวดาให้ทำการให้ทาน รักษาศีล บำเพ็ญภาวนาแล้วเชิญกลับวิมาน ดังที่ท่านผู้อ่านจะได้เห็นต่อไปในคาถาบทนั้น

เมื่อเราอุทิศส่วนบุญให้เทวดาด้วยเมตตา เทวดาก็จะคุ้มครองรักษาเราตอบแทนเรา ดังพุทธองค์ทรงสอนให้ภิกษุแผ่เมตตาให้เทวดา ในกรณีย-เมตตาสูตร และเทวดาก็จะรักษาพระภิกษุเหมือนมารดารักษาบุตร ฉะนั้นการสวดพระปริตร เป็นการอาศัยพุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ และสังฆานุภาพมาป้องกันตนเป็นหลักและได้เทวานุภาพมาคุ้มครองเป็นของแถม เพราะความเมตตาที่ผู้สวดมีต่อเทวดาไม่ใช่การอ้อนวอนเทวดาอย่างศาสนาอื่นๆ

ประการที่สอง พระพุทธมนต์หลายบทที่เกี่ยวกับเทวดาโดยตรง เช่น ***มงคลสูตร*** พระปริตรบทแรกที่พระสวดแล้ว เริ่มทำน้ำพระพุทธมนต์นั้นในต้นบทบอกไว้ชัดว่า เทวดาองค์หนึ่งมีรัศมีงดงามยิ่งนัก มาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า แล้วทูลว่า มงคลคืออะไร ขอให้พระองค์เทศนาให้เทวดาและมนุษย์ฟัง

ส่วน ***กรณียเมตตาปริตร*** เป็นบทที่พระพุทธองค์ทรงสอนพระภิกษุให้สวดบทนี้ อันเป็นการแผ่เมตตาให้เทวดาทั้งหลายที่เคยหลอกหลอนพระภิกษุไม่ให้หลอกหลอน แต่กลับมามีเมตตาตอบ หรือ ***อาฏานาฏิยะปริตร*** ก็เป็นพระสูตรที่ท้าวจตุโลกบาลทั้งสี่มอบให้ท้าวเวสสุวรรณสวดถวายพระพุทธองค์ เพื่อเป็นเครื่องป้องกันการทำร้ายจากอมนุษย์ หรือ ***มหาสมัยสูตร*** ก็เป็นอีกบทหนึ่งที่ว่าด้วยเทวดาประเภทต่างๆ จาก ๑๐ โลกธาตุที่มาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ ป่ามหาวัน เขตกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ เทวดาที่มานั้นมีทั้งเทวดาฝ่ายดี ที่เรียกว่า สัมมาทิฏฐิกเทวดา เช่น ท้าวสักกะเทวราชา หรือ ท้าวจตุโลกบาล และมิจฉาทิฏฐิกเทวดา คือ เทวดาฝ่ายร้าย ที่เราเรียกกันว่า พญามาร ที่มีชื่อว่า กัณหมาร มาจับเทวดาผูกไว้ด้วยราคะ แต่เทวดาฝ่ายมารก็พ่ายแพ้พระพุทธานุภาพไป เป็นอันว่า เทวดามี ๒ ฝ่าย คือ ทั้งฝ่ายธรรมะและฝ่ายอธรรมเหมือนมนุษย์นั่นเอง เพราะต่างก็ยังเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพภูมิต่างๆ

ด้วยเหตุนี้ พระพุทธองค์แม้จะแสดงว่า สวรรค์มีจริง ในอนุบุพพีกถาซึ่งเริ่มด้วยทาน ศีล สวรรค์อันเป็นผลของทานและศีล แล้วทรงแสดงโทษของกาม (รวมทั้งกามาวจรหรือสวรรค์ทั้งปวง) แล้วทรงสรุปด้วยเนกขัมมะคือการออกบวชเพื่อแสวงหาพระนิพพาน ฉะนั้น พระพุทธองค์จึงไม่ทรงสรรเสริญการเป็นเทวดาว่าดีที่สุด ทั้งๆ ที่ทรงแสดงว่าเทวดาเป็นผลมาจากกรรมดีประเภททานและศีล

ประการที่สาม คนอินเดียก็คงเหมือนคนไทย คือ ก่อนนับถือพระพุทธศาสนา คงนับถือเทวดา นับถือผี และเชื่อโหราศาสตร์ หรือเชื่อว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต เป็นพรหมลิขิต คือเทวดาดลบันดาล โดยเฉพาะเทวดานพเคราะห์ ๙ องค์ ที่เริ่มแต่พระอาทิตย์เรื่อยมาไปจนถึงพระเกตุ จนมีสำนวนไทยเวลาคนโชคร้ายว่า *พระศุกร์เข้า พระเสาร์แทรก* ซึ่งเป็นภาษาโหราศาสตร์ ดังนั้น โบราณาจารย์ท่านจึงจัดพระพุทธมนต์หรือพระปริตรบทต่างๆ กำกับดาวพระเคราะห์แต่ละดวง เช่น โมระปริตร เป็นพระปริตรประจำพระอาทิตย์และผู้เกิดวันอาทิตย์ อภัยปริต ประจำพระจันทร์และคนเกิดวันจันทร์ เป็นต้น เราเรียกการสวดมนต์ประเภทนี้ว่าสวดมนต์แบบนพเคราะห์ เพื่อจูงใจให้คนที่เชื่อเทวดา มาศรัทธาในการสวดมนต์แทนการบูชาเทวดาด้วยวิธีอื่นๆ เช่น เซ่นด้วยของดำ เป็นต้น โดยเชื่อว่า พระพุทธมนต์สามารถดับร้ายของเทวดานพเคราะห์ได้

การสวดพระปริตรก็มี ๒ แบบ คือ แบบย่อเรียกว่า เจ็ดตำนาน (สัตต-ปริตร หรือจุลราชปริตร) กับสวดแบบสิบสองตำนาน (ทวาทสปริตร หรือมหาราชปริตร) มี ๑๒ บท ดังนี้

เจ็ดตำนาน

๑. มงคลสูตร

๒. รัตนะสูตร (พระพฤหัสบดี)

๓. กรณียเมตตสูตร (พระอังคาร)

๔. ขันธะปริตร (พระพุธ) (และฉัททันตะปริตร)

๕. โมระปริตร (พระศุกร์)

๖. ธชัคคะปริตร (พระศุกร์)

๗. อาฏานาฏิยะปริตร (พระราหูหรือวันพุธกลางคืน)

สิบสองตำนาน

๑. มงคลสูตร

๒. รัตนะสูตร (พระพฤหัสบดี)

๓. กรณียเมตตสูตร (พระอังคาร)

๔. ขันธะปริตร (พระพุธ) (และฉัททันตะปริตร)

๕. โมระปริตร (พระอาทิตย์)

๖. วัฏฏกะปริตร (พระอาทิตย์)

๗. ธชัคคะปริตร (พระศุกร์)

๘. อาฏานาฏิยะปริตร (พระราหู หรือพระพุธกลางคืน)

๙. องคุลิมาละปริตร (พระเสาร์)

๑๐. โพชฌังคะปริตร (พระเสาร์)

๑๑. อภัยปริตร (พระจันทร์)

๑๒. ชัยยะปริตร (พระเกตุ)

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ย่อมเห็นได้ชัดเจนว่า พุทธานุภาพ ธัมมานุภาพ และสังฆานุภาพ ย่อมอยู่เหนือเทวานุภาพทั้งปวง เราชาวพุทธทั้งหลาย จึงไม่ควรงมงายไปนับถือเทวดาเท่าพระรัตนตรัย หรือแทนพระรัตนตรัยไปเลย แต่การที่เราจะมีเมตตาแผ่ส่วนกุศลอุทิศไปให้เทวดานั้น ไม่ผิดหลักศาสนา และเทวดาทั้งปวงก็จะคุ้มครองเราด้วย ต่างฝ่ายต่างมีเมตตาต่อกัน และกตัญญูต่อกัน อันเป็นคุณธรรมสำคัญของพระศาสนานั้นเอง.

บุญช่วย

วัดจะดี มีหลักฐาน เพราะบ้านช่วย
บ้านจะสวย เพราะมีวัด ดัดนิสัย
บ้านกับวัด ผลัดกันช่วย ยิ่งอวยชัย
ถ้าขัดกัน ก็บรรลัย ทั้งสองทาง

บทที่ ๕
ประวัติภาพจิตรกรรม ในวิหารพระอินทร์แปลง

ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหารเป็นเรื่องราวอีกเรื่องหนึ่ง ที่บอกให้คนทำความดีเป็นพระสูตรบทหนึ่งในพระไตรปิฎกที่เรียกว่า **ธชัคคสูตร** หรือ **ธชัคคปริตร** ซึ่งกล่าวไว้แล้วในบทสวดมนต์เจ็ดตำนาน หรือสิบสองตำนาน ธชะ + อัคคะ แปลว่า ยอดธง เป็นบทสวดที่มีผลมากประการหนึ่ง คือ ถ้าใครสวดแล้วจะหายหวาดกลัว หายสะดุ้งผวา หายขนพองสยองเกล้า ความกลัวต่างๆ จะหายไป เป็นบทสวดที่ป้องกันภัยจากสิ่งที่มองไม่เห็น หากผู้ใดสวดภาวนา ธชัคคสูตร นี้เป็นประจำอยู่สม่ำเสมอ จะทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลสมบูรณ์พูนผล ศัตรูหมู่พาลไม่กล้ากล้ำกราย ไปทางใดย่อมเกิดเมตตามหานิยม เกิดลาภผลทวี ขจัดภัยจากภูตผีปีศาจ ตลอดจนคุณไสยต่างๆ ทำน้ำมนต์รดแก้วิกลจริตแก้สรรพโรคสรรพภัยหายสิ้นเป็นมงคลแก่ชีวิต มีคุณานุภาพตามแต่จะปรารถนา ดังคำโบราณว่า *ฝอยท่วม*

หลังช้าง จะเดินทางไปในที่ใดๆ สวด สวด ๒๑ จบ ตามกำลังพระศุกร์ แล้วอธิษฐานจะสำเร็จสมดังใจปรารถนา ดังผู้เขียนจะนำบทสวดมากล่าวไว้ในตอนท้ายบทนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเสด็จประทับอยู่ ณ นครสาวัตถี ได้ทรงแสดงที่มาของท้าวสักกะเทวราชา ให้แก่เจ้าลิจฉวี นามว่า มหาลี ได้สดับความว่า

มีมาณพผู้หนึ่งชื่อ มะฆะ อยู่หมู่บ้านอะจะละคาม แคว้นมคธ ได้ทำสถานที่ชายป่าใกล้บ้านให้เป็นที่ร่มรื่น แล้วพักนั่งเล่น ณ สถานที่นั้น ขณะนั้นมีชายผู้หนึ่งเดินทางผ่านมา เห็นชายป่าแห่งนั้นเป็นสถานที่ร่มรื่น ก็ตรงเข้าไปแวะพัก เห็นมะฆะมาณพนั่งพักอยู่ก่อนแล้ว ชายผู้นั้นก็ไม่พอใจ กล่าวตู่ขึ้นว่า *เอ่ะ เจ้านี้มายังไงนะ บังอาจมานั่งบนที่ของข้าได้ ไป...ไป...ไปเสียให้พ้น อากาศยิ่งร้อนๆ อยู่ เดี๋ยวพ่อก็เผ่นกระบาลเสียด้วยไม้เท้านี้หรอก*

มะฆะมาณพ พอได้ฟังดังนั้นแทนที่จะโกรธ กลับคิดว่า เออ...ดีนะ สถานแห่งนี้เราเป็นผู้สร้างขึ้น คนทั้งหลายชอบตำหนิว่าไม่มีประโยชน์ มาบัดนี้มีผู้เห็นประโยชน์ในสิ่งที่เราสร้างขึ้นแล้ว ดีหละ....เราจะสร้างสถานที่เช่นนี้ต่อไป มะฆะมาณพได้เดินออกจากชายป่านั้นโดยดี มิได้ถือโกรธเลย พร้อมทั้งยังได้ไปสร้างที่รื่นรมย์ในที่อื่นต่อไป แล้วเหตุการณ์ก็เป็นเช่นเดิม สร้างเสร็จก็มีผู้มาอ้างสิทธิ์จับจองเป็นเจ้าของ แทนที่มะฆะมาณพจะโกรธ กลับคิดว่าการที่เราสร้างสามารถทำให้ผู้อื่นมีความสุข เราย่อมได้บุญ บุญนั้นย่อมทำให้เรามีความสุขไปด้วย

กาลต่อมา แม้ในขณะเดินทาง มะฆะมาณพจะต้องนำเอามีดหรือจอบติดมือไปด้วยเสมอ เมื่อเห็นว่าหนทางไม่ราบเรียบมีหญ้าขึ้นปกคลุมรกทางเป็นหลุมเป็นบ่อ ระหว่างทางมีกิ่งไม้เกะกะรกรุงรัง มะฆะมาณพก็จะเอาจอบถาก มีดหวด ทำให้ตลอดทางเป็นที่ร่มรื่น สะดวกสบายแก่ผู้สัญจรไปมา

เมื่อมะฆะมาณพทำเช่นนี้เป็นอาจิณ ผู้คนทั้งหลายที่สัญจรไปมา ก็พากันเข้าไปถามว่า *สหาย ท่านกำลังทำอะไรอยู่* มะฆะมาณพก็ตอบว่า *เรากำลังทำทางไปสวรรค์* ชนเหล่านั้นก็ขอร่วมทำด้วย จนมีสมัครพรรคพวกเป็นเพื่อนถึง ๓๓ คน มะฆะมาณพจึงพากันทำทางถึง ๒ โยชน์ หมู่ชนทั้งหลายเมื่อเดินทางได้รับความสะดวกสบาย ต่างก็พากันสรรเสริญมะฆะมาณพและบริวารเป็นอันมาก

นายบ้านผู้เป็นเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น เห็นฝูงชนยกย่องสรรเสริญก็บังเกิดความริษยาจึงหาเรื่องใส่ร้ายว่า *เจ้าทั้งหลาย กระทำอะไรไร้ประโยชน์ ทำไมไม่ใช้เวลาและแรงที่มี ไปหาเนื้อหาปลามาเป็นอาหาร วัยฉกรรจ์อย่างพวกเจ้า ควรที่จะไปเที่ยวเล่น ดื่มสุรา เที่ยวดูการละเล่น ยังจะสนุกเพลิดเพลินเสียกว่า อย่ามามัวเหนื่อยเปล่ากับเรื่องไม่เป็นประโยชน์เหล่านี้อยู่เลย* มะฆะมาณพและบริวาร ๓๓ คน ก็หาได้เชื่อฟังคำของนายบ้านไม่

นายบ้านจึงผูกใจโกรธ นำเรื่องเท็จไปทูลพระราชาว่า *มะฆะมาณพและบริวารเป็นคนเกเรไม่ทำมาหากิน คอยดักปล้นสะดมผู้คนที่เดินทางไปมา* พระราชาพอได้ฟังคำเท็จทูลของนายบ้านก็หลงเชื่อ มีรับสั่งให้พนักงานไปจับตัวมะฆะมาณพและบริวารทั้ง ๓๓ คนมาลงโทษด้วยการให้นอนลงกับพื้นแล้วต้อนช้างพลายผู้ดุร้ายให้ไปเหยียบ

ขณะที่ช้างพลายที่ดุร้ายจะมาเหยียบนั้น มะฆะมาณพได้สั่งให้บริวาร ๓๓ คน เจริญเมตตาไว้ในใจ อย่าผูกโกรธเคืองแค้นต่อนายบ้าน แผ่เมตตาให้แก่พระราชาและช้างพลายที่จะตรงมาเหยียบ ด้วยอานุภาพแห่งเมตตาของมะฆะมาณพและบริวาร พลายที่ดุร้ายนั้น พลันก็ยืนสงบนิ่ง ไม่ยอมที่จะก้าวเดินไปเหยียบมะฆะมาณพและบริวาร

ฝ่ายพระราชาทรงประทับทอดพระเนตรการลงทัณฑ์อยู่ ทรงเห็นว่าช้างไม่ยินยอมที่จะย่างเหยียบคนทั้ง ๓๓ คน ก็ให้พนักงานนำเอาเสื่อลำแพนมาปกคลุมร่างของคนทั้ง ๓๓ เสีย ด้วยคิดว่าช้างอาจจะเห็นเป็นคนเลยมิกล้าที่จะเดินเหยียบได้

เมื่อชาวพนักงานนำเสื่อลำแพนมาคลุมร่างมะฆะมาณพและบริวารมิดชิดแล้ว จึงให้ควาญช้างไสช้างพลายนั้นให้ก้าวเหยียบไปบนเสื่อลำแพน มิใยที่ควาญช้างจะโขกสับ บังคับไสช้างพลายนั้นให้เดินสักปานใด ช้างนั้นก็ยืนสงบนิ่ง มิขยับเขยื้อนเลื่อนไปแม้แต่ก้าวเดียว

พระราชาครั้นได้ทอดพระเนตรเห็นดังนั้น จึงทรงดำริว่า เอ...นี่มันเกิดอาเพศเหตุอัศจรรย์อันใดหนอ ทำไมคน ๓๓ คนนี้ จึงไม่ได้มีอันตรายใดๆ จากการลงทัณฑ์ในคราวนี้เลย ชะรอยเราจะต้องเรียกมาไต่สวนดูให้รู้ความจริง และแล้วจึงทรงมีพระดำรัสเรียกมะฆะมาณพและบริวารเข้าเฝ้า เมื่อมะฆะมาณพและบริวารเข้าเฝ้าเบื้องหน้าพระพักตร์แล้ว พระราชาจึงทรงมีพระดำรัสถามขึ้นว่า *อาชีพที่สุจริตในแผ่นดินนี้มีมากมาย เหตุใดพวกเจ้าจึงพากันเป็นโจร*

มะฆะมาณพครั้นได้ฟังพระราชาทรงตรัสตำหนิถามดังนั้นจึงกราบทูลว่า *ข้าแต่องค์ราชะผู้เจริญ ข้าพระพุทธเจ้าและสหาย มิได้เป็นผู้ทำอาชีพทุจริตผิดกฎหมาย พวกข้าพระพุทธเจ้าเป็นสุจริตชน สิ่งที่ข้าพระพุทธเจ้าทำคือ ทางไปสวรรค์ แต่ถูกกล่าวหาว่าเป็นโจร เพราะเหตุนายบ้านมีความริษยาผูกโกรธคิดกลั่นแกล้งใส่ความพวกข้าพระพุทธเจ้า ถ้าพระองค์ไม่เชื่อ ขอได้ทรงโปรดให้ขุนทหารไปเรียกชาวบ้านมาไต่ถาม ความจริงก็จะปรากฏ*

พระราชาจึงส่งขุนทหารไปเกณฑ์ชาวบ้านมาไต่ถาม จึงได้ทรงทราบความจริง มะฆะมาณพและบริวารได้ชวนกันทำทางไปสวรรค์จริงๆ จึงทรงปราโมทย์ยินดี ทรงพระราชทานช้างพลายตัวนั้นให้แก่มะฆะมาณพและบริวาร อีกทั้งยังทรงมีรับสั่งให้นายบ้านผู้มีจิตริษยานั้นตกเป็นทาสของมะฆะมาณพด้วย

ฝ่ายมะฆะมาณพและสหาย เมื่อได้เห็นอานิสงส์ผลบุญที่พวกตนได้ร่วมกันกระทำปรากฏให้เป็นที่ประจักษ์ จิตโสมนัส ศรัทธาในการบำเพ็ญบุญมากยิ่งขึ้น ซึ่งนอกจากจะทำทาง ทำสถานที่ให้ร่มรื่นให้แก่ผู้คนและสัตว์ที่กำลังเดินทางให้ได้หยุดพักแล้ว ยังได้ช่วยกันทำศาลาพักผ่อน ขุดสระน้ำ ปลูกพืชผักผลไม้เอาไว้ให้ผู้คนที่หิวกระหายได้ตักดื่ม เก็บกิน จนเป็นที่สำราญของผู้คนที่ได้เดินทางผ่านไปผ่านมา ณ ตำบลบ้านนี้

นอกจากมะฆะมาณพ จะเป็นผู้ที่ชอบบำเพ็ญบุญดังกล่าวมาแล้ว ยังจะเป็นผู้ปฏิบัติข้อวัตตะบท ๗ ประการ โดยบริบูรณ์ คือ

๑. ปฏิบัติเลี้ยงดูรักษาบิดามารดา

๒. อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูล

๓. กล่าวแต่ความสัตย์ ไม่โกหก

๔. ไม่พูดหยาบคาย

๕. มีวาจาที่สุภาพเรียบร้อย ไม่ส่อเสียด

๖. ไม่ตระหนี่ ยินดีในการให้

๗. เป็นผู้มีปกติไม่โกรธ

ครั้นเมื่อถึงกาลมรณสมัย มะฆะมาณพและสหายได้ทำกาลกิริยาลงด้วยสิ้นอายุขัย ผลบุญที่ตนได้ทำเอาไว้ ส่งผลให้มะฆะมาณพได้ไปบังเกิดเป็นพระอินทร์ ในเทพพิภพพร้อมด้วยสหายอีก ๓๒ คน จึงรวมกันเป็นเหล่าเทพ ๓๓ องค์ เทพนครแห่งนั้นจึงเปลี่ยนชื่อเป็น ตาวะติงสะ หรือดาวดึงส์สวรรค์ ซึ่งแปลว่า ๓๓

ส่วนเทพยดาที่สถิตในเทพนครนี้อยู่เดิม เห็นเทพบุตรเกิดขึ้นใหม่มีวรกายสง่างาม รัศมีกายเรืองรอง จึงใคร่ผูกสมัครมิตรไมตรี พากันจรลีไปจัดสรรคัดหาโภชนาหารอันเลิศรส พร้อมกับเหล้าหอม ชื่อ คันธบาน แล้วชวนกันนำไปเลี้ยงแก่บรรดาเทพบุตรทั้ง ๓๓ องค์ที่บังเกิดใหม่

พระอินทร์จึงแอบกระซิบแก่เทพบริวารทั้ง ๓๒ ว่า อย่าดื่มน้ำคันธ-บานนั้น แต่ให้แสร้งทำประหนึ่งว่า ได้ดื่มน้ำเหล้านั้นเข้าไปด้วย ฝ่ายเทพยดาที่สถิตอยู่ในเทพพิภพเดิม ก็มิได้คิดระแวงอันใด จึงพากันดื่มเหล้าหอมนั้นเข้าไปจนเมามายหมดสติ มิอาจทรงกายอยู่ได้ จึงลงนอนและหลับไปในที่สุด ฤทธิ์แห่งเหล้าหอมนั้น ทำให้เทพยดาเก่าหลับไปนานถึง ๔ เดือน

พระอินทร์จึงกล่าวแก่เทพบริวารว่า พวกเทพเหล่านี้ มัวเมา ประมาทจนขาดสติ นอนได้แม้ในที่ที่มิมีใครนอน แถมส่งเสียงเอะอะละเมอเหมือน

กับคนบ้า ผ้าผ่อนภูษาก็หลุดลุ่ย ขืนให้นอนอยู่บนเทพพิภพยิ่งจะทำให้เทพนครเสื่อมเสีย มาเถิดสหาย เรามาช่วยกันจับเทพขี้เมาเหล่านี้โยนลงสู่มหาสมุทรกันเถิด

เมื่อเทพขี้เมาเหล่านั้น โดนจับโยนลงมหาสมุทร ร่างกระทบภาคพื้นพิภพใต้มหาสมุทร เทพวิมานที่สำเร็จด้วยบุญฤทธิ์ของเทพขี้เมาเหล่านั้นก็ปรากฏขึ้น มีสภาพดุจดังเทพนครบนสวรรค์มิได้ผิด จะต่างก็ตรงต้นปาริชาต ซึ่งมีแต่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ส่วนในเทพพิภพด้านล่าง มีแต่ต้นแคฝอย ชื่อว่า จิตตปาตลี เทพขี้เมาทั้งหลายเมื่อฟื้นคืนสติขึ้นมา จึงได้รู้ว่าพวกตนถูกเทพบุตรใหม่ทั้ง ๓๓ องค์ จับโยนลงมาอยู่ในมหาสมุทร ก็นึกละอายแล้วก็พากันดำริขึ้นว่า เราทั้งหลายเอ๋ย ต่อแต่นี้ไป จงอย่ากินเหล้าอีกเลยด้วยดำริเช่นนี้ เทพขี้เมาเหล่านี้ ก็เลยเป็นเทพที่ไม่ยอมเมาอีกต่อไป จนได้ชื่อว่า อสูร หรือ อสุรา

อสูรนั้นได้พักอาศัยอยู่ในอสูรพิภพ ซึ่งมีสภาพเหมือนกับเทพนครทุกอย่างซึ่งทุกอย่างก็สำเร็จด้วยบุญฤทธิ์ของตนต่างตนต่างก็อยู่อย่างเป็นสุขสถาพร และมีหัวหน้าที่สำเร็จด้วยบุญฤทธิ์ ชื่อว่า ท้าวเวปจิตติอสูร

ฝ่ายภรรยาของพระอินทร์ทั้ง ๔ นางคือ **นางสุธรรมา** ได้มาเกิดบนสวรรค์ได้เพราะเมื่อคราวเป็นมนุษย์ได้สร้างยอดช่อฟ้าให้กับศาลาที่มะฆะ-มาณพสร้าง **นางสุจิตรา** ได้มาเกิดบนสวรรค์ได้เพราะนางปลูกสวนไม้ดอกไม้ประดับไว้ใกล้ศาลา เพื่อให้บุคคลที่ไปมาได้เที่ยวชม **นางสุนันทา** ได้มาเกิดบนสวรรค์ได้เพราะนางขุดสระน้ำเพื่อให้คนได้ดื่มกิน เวลามาพักที่ศาลาแห่งนี้ ส่วน**นางสุชาดา** ไม่ได้สร้างบุญกุศลอันใดด้วยคิดว่า เมื่อสามี

ทำบุญ เราก็ย่อมได้บุญด้วย ประโยชน์อันใดในการสร้างบุญ นางจึงหันหน้ามาแต่งตัวให้สวยงามเพียงอย่างเดียว เมื่อละโลกนี้ไปแล้ว นางจึงไปเกิดเป็น **นางนกกระยางขาว** เที่ยวหากินแต่ปลาตามริมแม่น้ำน้อยใหญ่ทั้งหลาย

เมื่อพระอินทร์หมดภาระในการทำสงครามกับอสูร ก็ได้ตรวจตราดูไม่เห็นนางสุชาดา ก็ทรงรู้ว่านางไปเกิดเป็น นางนกกระยาง พระองค์จึงจำแลงแปลงตนไปนำนางขึ้นมาอยู่บนสวรรค์ แต่ก็ทนถูกภรรยาทั้ง ๓ เยาะเย้ยไม่ได้ พระอินทร์จึงนำนางไปยังโลกมนุษย์ตามเดิมและได้สั่งว่า ถ้าน้องนางอยากมาเกิดบนสวรรค์ จงรักษาศีลให้มาก อย่าทำลายสัตว์อื่น

เมื่อนางถูกนำมาปล่อยยังโลกมนุษย์แล้ว ธรรมชาติของนางย่อมกินสัตว์เป็นอาหาร เมื่อสมาทานศีลแล้ว นางก็ย่อมซูบผอมเนื่องจากอดอาหารและตายในที่สุด อานิสงส์ที่นางรักษาศีลนั้นทำให้นางได้เกิดเป็นมนุษย์ ไปเกิดเป็นธิดาของนายช่างหม้อ พระอินทร์เมื่อหวนคิดถึงนางจึงได้นำทองคำเท่าฟักเหลือง แกล้งไปถามปัญหากับชาวบ้าน ถ้าใครตอบได้จะให้ทองคำเท่าฟักเหลือง แต่ก็ไม่มีใครตอบปัญหาพระอินทร์ได้ มีแต่นางๆ จึงได้ทองคำมาครอบครองและมีปกติรักษาศีลเป็นประจำ เมื่อทำกาลกิริยาก็ตายไปบังเกิดเป็นลูกสาวของอสูรเวปจิตติ ชื่อว่า **อสุรกัญญา** มีรูปร่างหน้าตางดงามมาก เพียงดังนางสวรรค์

เมื่ออสุรกัญญาสมควรมีคู่ครอง ท้าวเวปจิตติ จึงจัดพิธีเลือกคู่ให้ โดยทำพิธีด้วยการเสี่ยงพวงมาลัย พระอินทร์เมื่อทรงทราบ จึงปลอมพระองค์เป็นอสูรแก่ไปยืนที่ท้ายบริษัทของอสูร ด้วยอำนาจบุพเพสันนิวาส คือการ

เป็นเนื้อคู่กันในชาติปางก่อน ทำให้นางเลือกอสูรแก่มาเป็นคู่ จนเป็นที่น่าอับอายแก่ท้าวเวปจิตติ ผู้บิดา อสูรแก่ก็แสดงตัวเป็นพระอินทร์ และอุ้มนางขึ้นรถเวชยันต์ ที่มีมาตลีเทพบุตรเป็นคนขับ และก็บ่ายหน้าสู่เทพนครผ่านป่าไม้งิ้วที่มีลูกนกครุฑอยู่ เมื่อลูกนกเหล่านั้นได้ยินเสียงเสียดสีแห่งล้อรถที่ดังมาก ก็ร้องเสียงดังไปทั่วป่า พระอินทร์ได้ยินเสียงจึงถามมาตลีเทพบุตรว่า *นั่นเสียงอะไร* มาตลีเทพบุตรตอบว่า *เป็นเสียงแห่งลูกนกครุฑมันแสบแก้วหูมันจึงร้อง* พระอินทร์ทรงคิดว่า อาศัยเราผู้เดียวสัตว์มีประมาณย่อมย่อยยับไป และจึงสั่งให้มาตลีเทพบุตรหยุดรถ และพระอินทร์จึงพานางเหาะไปยังปราสาท

กาลต่อมาถึงฤดูกาลที่ต้นแคฝอยออกดอก เหล่าอสูรทั้งหลายต่างพากันหวนคำนึงถึงเทพนครสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งเป็นที่สถิตของต้นปาริชาตมีดอกใหญ่สีสวยกลิ่นหอม เมื่อถึงคราวออกดอกก็ส่งกลิ่นทำให้เทพนครหอมอบอวลเป็นที่รื่นรมย์ยิ่งนัก เมื่อเหล่าอสูรพากันมาหวนระลึกนึกถึงเทพนครสวรรค์ ท้าวเวปจิตติอสูร ผู้เป็นหัวหน้า จึงชักชวนพลโยธาจัดเตรียมเป็นกองทัพ เพื่อไปชิงเอาเทพสวรรค์กลับมาเป็นของตน พร้อมกันยกทัพขึ้นไปสู้รบกับพระอินทร์

องค์อินทาธิราชจึงมีเทวบัญชาให้ท้าวจตุมหาราชทั้ง ๔ แต่งกองทัพเทวดาลงไปรักษาเชิงเขาพระสุเมรุในทิศทั้ง ๔ คอยสู้รบ รุกรับ ขับไล่ต่อกรกับพวกอสูรซึ่งบางครั้งก็มีชัยบางครั้งก็พ่ายแพ้ คราวใดที่ท้าวจตุมหาราชทั้ง ๔ พ่ายแพ้ ก็พาทัพเทวดาถอยร่นขึ้นไปจนถึงประตูสวรรค์ องค์อินทร์ก็ต้องคุมทัพออกมารุกไล่รบแก่พวกอสูรด้วยพระองค์เอง และก่อนที่จะออกรบองค์อินทาธิราชได้ทรงตรัสสั่งแก่บรรดาพลเทวดาว่า

ถ้าพลเทวดาหวาดกลัว สะดุ้ง และมีขนพองสยองเกล้าบังเกิดขึ้น ก็ให้แลดูชายธงที่ปลิวไสวอยู่บนราชรถศึกของพระองค์ หรือไม่ก็แลดูชายธงของเทวะชื่อปชาบดีของพระวรุณเทวราช หรือพระอีสานเทวราช เพื่อเป็นกำลังใจว่า ผู้นำ ผู้เป็นที่พึ่งของเรา ยังสถิตอยู่กับเรา

เหล่าบรรดาพลทหารเทวดาทั้งหลาย เมื่อได้แลดูชายธงของมหาเทวะทั้งหลายที่กล่าวมาแล้ว จึงมีกำลังใจที่ฮึกเหิม ทำสงครามอย่างเกรียงไกร มีชัยในที่สุด อีกทั้งยังสามารถจับท้าวเวปจิตติได้ เมื่อท้าวเวปจิตติถูกจับได้ก็ยิ่งผูกโกรธ กล่าวคำหยาบ ด่าว่าพระอินทร์และเทพที่เกิดใหม่ ๓๓ องค์นานาประการ แต่หมู่เทพและองค์อินทร์ก็หาได้โกรธไม่ อีกทั้งยังให้อภัยปล่อยท้าวเวปจิตติให้เป็นอิสระ สงครามระหว่างเทวดากับอสูรก็สงบลงตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

แต่พระบรมศาสดาตรัสต่อไปว่า แม้เทวดาจะดูยอดธง (ธชัคคะ) ของจอมเทพแล้ว ความกลัวก็อาจจะหายไปบ้าง ไม่หายบ้าง เพราะพระอินทร์ยังไม่หมดกิเลส คือ ราคะ โทสะ โมหะ ยังเป็นผู้หวาดกลัว ยังเป็นผู้สะดุ้ง ยังเป็นผู้หนี แต่ถ้าภิกษุทั้งหลายเกิดความกลัวเมื่ออยู่ป่า หรืออยู่ตามบ้านร้าง แล้วน้อมระลึกถึง พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ เสมือนมองดูธงแห่งพระรัตนตรัยแล้ว ความกลัวจะหายไปหมด เกิดความแกล้วกล้าอาจหาญทุกผู้ เพราะพระพุทธองค์เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผู้ปราศจาก ราคะ โทสะ โมหะ เป็นผู้ไม่หวาดกลัว เป็นผู้ไม่สะดุ้ง เป็นผู้ไม่หนี

ในธชัคคสูตรนี้จะมีบทพระพุทธคุณที่เรียกว่า อิติปิ โส บทธรรมคุณและบทสังฆคุณ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของพระสูตรนี้ จึงเรียกบทนี้อีกชื่อหนึ่งว่า **อนุสรณปาฐะ** ปัจจุบันโบราณาจารย์นิยมนำมาสวดปลุกเสกพระที่เรียกว่า **พระยอดธง** เพื่อมอบให้ตำรวจทหารนำไปในเวลามีสงครามหรือออกรบ

อานุภาพในการป้องกัน

ถือกันว่าการสวดระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยนี้จะทำลายความหวาดกลัวหรือความขนพองสยองเกล้าได้ โดยเฉพาะเมื่อไปต่างถิ่นต่างที่ ทั้งยังคุ้มครองจากภยันตรายที่เกิดจากมนุษย์และอมนุษย์ได้ รวมทั้งป้องกันอันตรายจากที่สูง หรืออันตรายจากทางอากาศหรือจากการเดินทางโดยเรือบินได้ ดังความในบทขัดตำนานว่า *สัตว์ทั้งหลายแม้ที่อยู่ในอากาศ สามารถได้ที่พึ่งอย่างเดียวกันกับสัตว์ที่อยู่บนแผ่นดิน อนึ่ง ด้วยการระลึกถึงพระปริตรที่ทำให้สัตว์ทั้งหลายมีจำนวนสุดที่จะคณานับได้ สามารถถอนพ้นจากข่ายคือ อุปัทวันตรายนานาประการ อันเกิดแต่ยักษ์และโจรเป็นต้น เราทั้งหลายจงสวดพระปริตรนั้นเถิด*

ธะชัคคะสูตร (ย่อ) หรือ อะนุสสะระณะปาฐะ

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู, อนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ, สัตถา เทวะมนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ ฯ

สะวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก, โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ (อ่านว่า วิญญูฮีติ)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อุชุปฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สามีจิปะฏิ-ปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิทัง, จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา, เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อาหุเนยโย, ปาหุเนยโย, ทักขิเณยโย, อัญชะลีกะระณีโย, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ

คำแปล

เพราะเหตุอย่างนี้ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น เป็นผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบได้ด้วยพระองค์เอง ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ เสด็จไปดีแล้ว ทรงรู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้ อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า ทรงเป็นครูของเหล่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม เป็นผู้มีความเจริญจำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์ ฯ

พระธรรม เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาและผู้ปฏิบัติพึงเห็นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้และให้ผลได้ไม่จำกัดกาล

เป็นสิ่งที่ท่านสามารถแนะนำผู้อื่นได้ว่า ท่านจงมาดูเถิด เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว เป็นสิ่งที่ผู้รู้ ควรรู้ได้เฉพาะตน ฯ

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว ปฏิบัติสมควรแล้ว ได้แก่หมู่คนเหล่านี้ คือ คู่แห่งบุรุษ ๔ คู่ นับเรียงลำดับได้ ๘ เท่านั้นแหละ พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขาน้อมนำมาบูชา เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขาเตรียมไว้ต้อนรับ เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปให้ความเคารพ เป็นเนื้อนาบุญของโลก ไม่มีเนื้อนาบุญอื่นที่ยิ่งกว่า ฯ

บทขัดธะชัคคะสูตร

ยัสสานุสสะระเณนาปิ อันตะลิกเขปิ ปาณิโน
ปะติฏฐะมะธิคัจฉันติ ภูมิยัง วิยะ สัพพะทา
สัพพูปัททะวะชาลัมหา ยักขะโจราทิสัมภะวา
คะณะนา นะ จะ มุตตานัง ปะริตตันตัมภะณามะ เส ฯ

ธะชัคคะปริตตัง หรือ ธะชัคคะสุตตัง

เอวัมเม สุตัง, เอกัง สะมะยัง ภะคะวา, สาวัตถิยัง วิหะระติ, เชตะวะเน อะนาถะปิณฑิกัสสะ อาราเม ฯ ตัตระ โข ภะคะวา ภิกขู อามันเตสิ ภิกขะโวติ. ภะทันเตติ เต ภิกขู ภะคะวะโต ปัจจัสโสสุง. ภะคะวา เอตะทะโวจะ.

ภูตะปุพพัง ภิกขะเว เทวาสุระสังคาโม สมุปัพพะยุหะโห อะโหสิ ฯ อะถะโข ภิกขะเว สักโก เทวานะมินโท เทเว ตาวะติงเส อามันเตสิ, สะเจ มาริสา เทวานัง สังคามะคะตานัง อุปปัชเชยยะ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, มะเมวะ ตัสมิง สะมะเย ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ, มะมัง หิ โว ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง, ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหิยยิสสะติ. โน เจ เม ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ,

อะถะ ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ, ปะชาปะติสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง, ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหิยยิสสะติ. โน เจ ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ,

อะถะ วะรุณัสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ, วะรุณัสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง, ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหิยยิสสะติ. โน เจ วะรุณัสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถ,

อะถะ อีสานัสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ, อีสานัสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง, ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหิยยิสสะตีติ ฯ

ตัง โข ปะนะ ภิกขะเว สักกัสสะ วา เทวานะมินทัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง, ปะชาปะติสสะ วา เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง, วะรุณัสสะ วา เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง, อีสานัสสะ วา เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง, ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหิยเยถาปิ โนปิ ปะหิยเยถะ, ตัง กิสสะ เหตุ,

สักโก หิ ภิกขะเว เทวานะมินโท อะวีตะราโค อวีตะโทโส อะวีตะโมโห, ภิรุ ฉัมภี อุตตะราสี ปะลายีติ ฯ

อะหัญจะ โข ภิกขะเว เอวัง วะทามิ, สะเจ ตุมหากัง ภิกขะเว อะรัญญะคะตานัง วา รุกขะมูละคะตานัง วา สุญญาคาระคะตานัง วา, อุปปัชเชยยะ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, มะเมวะ ตัสมิง สะมะเย อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู, อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ, มะมัง หิ โว ภิกขะเว อะนุสสะระตัง, ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหิยยิสสะติ, โน เจ มัง อะนุสสะเรยยาถะ, อะถะ ธัมมัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

สะวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก, โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหีติ. ธัมมัง หิ โว ภิกขะเว อะนุสสะระตัง, ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหิยยิสสะติ, โน เจ ธัมมัง อะนุสสะเรยยาถะ, อะถะ สังฆัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา, เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ , อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ.

สังฆัง หิ โว ภิกขะเว อะนุสสะระตัง ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา, โส ปะหิยยิสสะติ. ตัง กิสสะ เหตุ, ตะถาคะโต หิ ภิกขะเว อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, วีตะราโค วีตะโทโส วีตะโมโห, อะภิรุ อัจฉัมภี อะนุตตะราสี อะปะลายีติ. อิทะมะโวจะ ภะคะวา, อิทัง วัตวานะ สุคะโต, อะถาปะรัง เอตะทะโวจะ สัตถา.

อะรัญเญ รุกขะมูเล วา สุญญาคาเร วา ภิกขะโว, อะนุสสะเรถะ สัมพุทธัง ภะยัง ตุมหากัง โน สิยา, โน เจ พุทธัง สะเรยยาถะ โลกะเชฏฐัง นะราสะภัง, อะถะ ธัมมัง สะเรยยาถะ นิยยานิกัง สุเทสิตัง. โน เจ ธัมมัง สะเรยยาถะ นิยยานิกัง สุเทสิตัง, อะถะ สังฆัง สะเรยยาถะ ปุญญักเขตตัง อะนุตตะรัง. เอวัมพุทธัง สะรันตานัง ธัมมัง สังฆัญจะ ภิกขะโว, ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส น เหสสะตีติ ฯ

ชาวพุทธสมัยนี้

สมัยนี้	ชาวพุทธเรา	เอาแต่ไหว้
พอบอกให้	ประพฤติธรรม	ก็จ้ำหนี
อ้างโน้นนี้	จิปาถะ	บรรดามี
เกิดทั้งที	เสียชาติ	อนาถใจ

บรรณานุกรม

คำให้การของชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๑๕.

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จ และคนอื่นๆ. **ตำนานพระแก้วมรกต ฉบับสมบูรณ์.** พระนคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๐๔.

ฌอง บวสเซอลีเย. **ความรู้ใหม่ทางโบราณคดี.** สุทัทรดิศ ดิศกุล ม.จ., ผู้แปล. พระนคร : สำนักพิมพ์ศิวพร, ๒๕๑๑.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จฯ กรมพระ. **นิทานโบราณคดี.** พระนคร : ศิลปาบรรณาคาร, ๒๕๑๓.

เดช บุนนาค. **ขบถ ร.ศ. ๑๒๑.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔.

ทินกร มโนทัม. **นครหลวงเวียงจันทน์ ๔๕๐ ปี**. โรงพิมพ์สีสะหวาด ประเทศลาว. ๒๕๕๓.

เทพรัตนโมลี, พระ. **ประวัติย่อพระธาตุพนม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๘.

ธนิต อยู่โพธิ์. **พระพุทธรูปศิลาขาว.** พระนคร : โรงพิมพ์ศิวพร, ๒๕๑๐.

นิคม มุสิกะคามะ. **แผ่นดินไทยในอดีต.** เล่ม ๑ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพร่พิทยา, ๒๕๑๕.

พงศาวดารเมืองล้านช้าง. ใน ประชุมพงศาดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม ๑ พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๐๖.

พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง. ใน ประชุมพงศาวดาร เล่ม ๑๐. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๓.

ศรีศักร วัลลิโภดม. **อุรังคธาตุ.** พระนคร : โรงพิมพ์ไทยเกษม, ๒๔๘๓.

ษรวัฒน์. **ชินบัญชร.** กรุงเทพฯ : บริษัท จูปิตัส จำกัด, ๒๕๕๐.

สิลา วีรวงส์. **พงศาวดารลาว.** พระราชอาณาจักรลาว. กระทรวงศึกษาธิการลาว, ๒๕๐๐.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. **หลักฐานประวัติศาสตร์ไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๒๔.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. **ศิลปในประเทศไทย.** พิมพ์ครั้งที่ ๒ พระนคร : โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์, ๒๕๑๒.

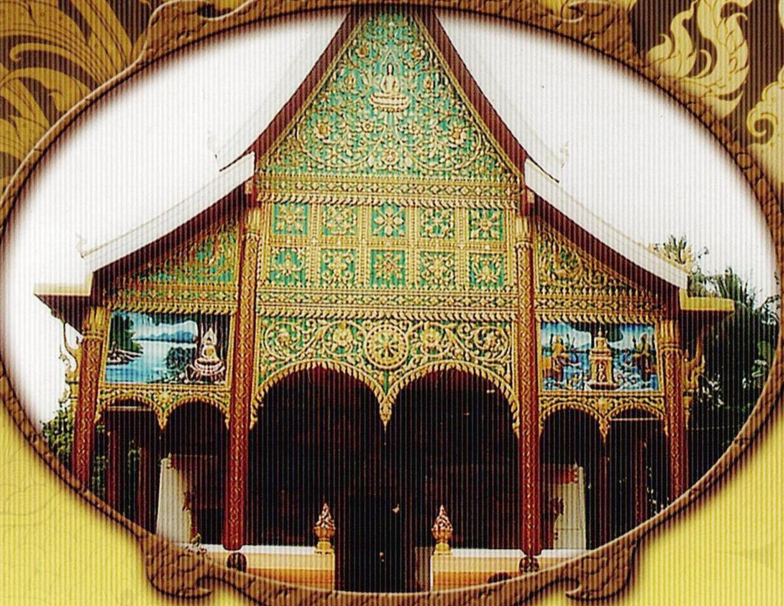
หนังสือ **ปะหวัดวัดอินแปง.** พิมพ์เป็นที่ระลึกในคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานผ้าพระกฐินโดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เป็นประธาน ทอดถวาย ณ วัดอินแปงมหาวิหาร ปี พ.ศ. ๒๕๓๒.

อุรังคนิทาน. พระนคร : โรงพิมพ์ ส. สมบูรณ์การพิมพ์, ๒๕๑๔.

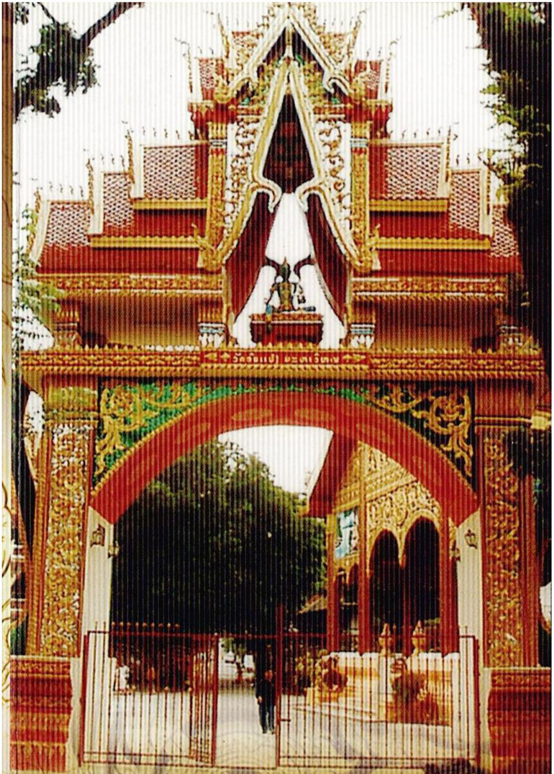
อุรังคธาตุเทสนา. พระนคร : สำนักพิมพ์ ส. ธรรมภักดี, ๒๕๐๔.

ภาพถ่ายพระอุโบสถ ปี ๒๓๗๑

ภาพถ่ายพระอุโบสถวัดอินแปง พ.ศ. ๒๕๕๓

ซุ้มประตู

ป้ายวัดอินแปง

เกี่ยวกับผู้เขียน

"พระมหาทองสา"

ได้รับพระราชทานรางวัลในการแต่งหนังสือสอนพระพุทธ

ศาสนาแก่เด็ก มากกว่าสิบเรื่อง เช่น ความสามัคคี

เมตตาบารมี อธิษฐานบารมี จิตเกษม

หลักพระพุทธศาสนา ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

และยังได้รับรางวัลจากโครงการศึกษา 3 D

ของรัฐบาล นอกจากจะสนใจในด้านปรัชญาศาสนาแล้ว

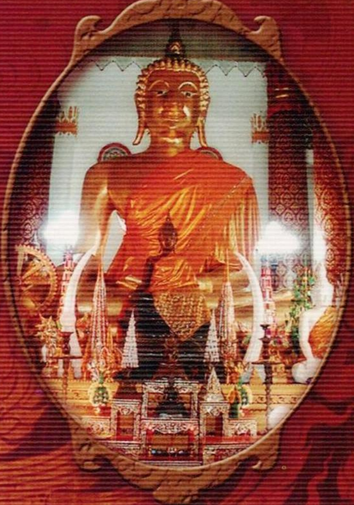
ยังสนใจศึกษาเกี่ยวกับกฎหมาย

ตลอดถึงศิลปวัฒนธรรมต่างๆ สาเหตุที่เขียนหนังสือ

พระอินทร์แปลง เล่มนี้ เพราะกลัวว่า จะไม่มีใครสนใจ

รวบรวมเอาไว้ ให้ลูก ให้หลานได้อ่าน และกลัวว่า

ตายไปแล้วจะไม่มีอะไรเหลือฝากไว้กับวัดวาอารามเลย

พระเจ้าใหญ่อินแปง

วัดอินแปง เวียงจันทน์ ประเทศลาว

ขออำนาจ พระอินแปง สำแดงผล
แด่ทุกคน ที่มา อย่าผิดหวัง
คิดสิ่งใด ได้สิ่งนั้น เต็มกำลัง
สมดังหวัง ดังคำขอ พอประมาณ

เมื่อโยมได้ ทุกอย่าง ดังที่คิด
อย่าได้ผิด คำใน ที่ไขขาน
มีไข่ต้ม ส้มตำ คำบนบาน
วางใส่พาน ไว้นั้น ท่านฉันเอง

"พระมหาทองสา"
เจ้าหน้าที่ดูแลวิหารพระอินทร์แปลง
โทร. ๐๘๑-๘๕๑-๔๖๒๒
๐๘๐-๑๔๐-๒๕๑๑